

Diosnong probidensya mao ang pagdumala Inabanan sa kaal!

*Uggagmu nagatiman ug nagdamala sa tanang mga batang sa unibersong doctrina sa diosnong probidensya
nagpahayag ngaang adunay kingpit nga?*

*"Soberano sa uniberso sa kinatibuk shyan ... pisikal nga halibutan angmga halihokan sa hanasoran
angkapalaran sa tawo ansega tawo agsa pagpanalipod sa lyang nga doctrina direktang naglabangi sa
alinghara." (Iharia 11:6, 9)*

Mai vei

BobA, Ph.D.

Diosnong probidensya maoang pagdumala

Ihabanan sa haal!

Mai vei BobA, Ph.D.

Kapakyasan ©2016/2017/2018/2019/2022 kalampasan ugusa Nsarriena. Katawhanini 1.5. nong probidensya gipatuman sa Ronggopai para ote rangatiratanga mga kalihokan sa taw. 1036 W. Grand Avenue, Grover Beach, Rotorua, 93433, U.S.A. ISBN: 978-1-940482-09-5.

Na cava e sega ni rawa kina ki na kawatamata me wabia na kena lega?

*Unoziva here kati zwinku zvekatanga nezvekapedzisira izvo Bhaibheri rinoratitza kati Jesu akaparidzira zwine
hanya diosnong probidensya maoang pagdumala?*

*E mohio ana koe ho te Rangatiratanga O te Ataa te aronga o nga apotoro me te hunga taataki i whai ia
rato?*

*Sa tamata beka i Tisa na Matanita ni Kalou? Sa baba tilo beka vei keda ena gaana ogo na matanita ni
Kalou o Tisa? E dua beka na matanita dina ni Matanita ni Kalou ena veigaana mai muri? O na vahabaata li
na veika e vakavalica na iVola Taba?*

Umambo okii? Umambo kwaMwari okii? Bhaibheri rinodidzisei? Chechi yeochiKrista yekare yaididzisei?

*Kei te mohio koe kaore e taea e te matanga te haere mai tae noa ki te kaawhan i te Rangatiratanga O Te
Ataa ki te ao hei kaiwhakaata?*

*Na itaba ena wagana e bia e vakaraitaka e dua na lami e davo tu e dua na wolifa me vaka e
vakarautaka na Burdin Tabaiwola hei na iTavatava. Na itaba ena wagana e mari e tilik ni lota
taumada ni Lotu ni Kalou e Jerasalem a tauri ena 2013 mai vei Dr. Bob Virata.*

RONGOTEKA

1. Walaray lain gawas sausa ha paglikha sauniberso ngamalaod?
2. Prinsipyo nga gitakda saaron pagdamala sakon unsangang?
3. Batang kasagaran magpanglihok kinisila mgalaod lamang tungod kaysila gitakda?
4. Paaginga angdiosnong probidensya nakiiglambigit satawhanong kabuboton heye?
5. Pagbabutan apår sayod usab hitanya angsoberano unsang paagi nga kin
6. Isod abang kanato sabton apår malitanato anymga panig ingnasa daka kamaka...
7. Nagabatos sa iglesia apansa tanang parahse

Salang maghukom sangamaka

1. Walaray lain gawas sausa ka paglikoksa saunibeso ngpamalaod?

He maha nga raruraru hei te ao.

He maha nga tangata e kia kai ana. He maha nga tangata e tukinotia ana. He maha nga tangata e pa ana ki te rawakore. He nui nga whenua hei te noho nama. Ko nga tamariki, tae atu ki nga mea kaore ano kia whanau, ka pa ki te tukino. He maha nga taote e pa ana ki nga mate atete ki te rongoa. Ko nga taone nui o te ahumaki kua poke te hau kia kore e ora. He maha nga kaitōrangapū e whakaweki ana i te pakanga. Kei te haere tonu nga whakaekē kaiwhakatuma.

Ka taea e nga rangatira o te ao te whakatika i nga raru e pa ana ki te tangata?

He maha nga whakaaro penei.

Kaupapa Ao Hou

I te 25 no Setepa 2015, i muri aé i te hoë oreroraa parau faufaa roa a te Pope Francis no Vaticana, ua maiti na 193 runaa o te mau Nunaā Amui (UN) i te faashipa i te "77 mau opuaraa no te tupuraa mau" o tei piikia i te taki mau taime te New Universal Ag enda . Anei nga whainga 17 a te UN:

Whāinga 1. Whakamutua te rawakore i nga ahuatanga katoa i nga waahi katoa

Whāinga 2. Whakamutua te matekai; kia tutuki te oranga kai me te pai ake o te kai me te whakatairanga i te ahuwhenua toimau

Whāinga 3. Kia ora te oranga me te whakatairanga i te oranga mo te katoa i nga reanga katoa

Whāinga 4. Me whakarite kia whakaaru, kia rite te kounga o te maatauranga me te whakatairanga i nga kuaraki aho mo te katoa mo te katoa

Whāinga 5. Ka eke ki te taurite o te ira tangata me te whakamana i nga wakine me nga kotiro katoa

Whāinga 6. Me whakarite kia wātea me te whakahaere taitū o te wai me te para mo te katoa

Whāinga 7. Me whakarite te whai waahi ki te atu utu, pono, pumau me te hiko hou mo te katoa

Whāinga 8. Whakatairanga i te tipu ohaoha toimau, whakaaru me te tauwhiro, maki tino whai hua me te maki tika mo te katoa

Whāinga 9. Hungaia nga hanganga pakari, whakatairanga i te akumahi whakaaru me te tauwhiro me te whakatairanga i te auahatanga

Whāinga 10. Whakaitihia te kore Āritenga i roto, i waenga i ngā whenua

Whāinga 11. Kia uru nga taone me nga kainga noho tangata, kia noho kaumara, kia mau, kia mau tonu

Whāinga 12. Me whakarite kia tau tonu te kai me nga tawira whakaputa

Whāinga 13. Kia kaha te maki ki te karo i te huringa o te rangi me ona paanga

Whāinga 14. Te tiaki me te whakamahi ukauka i nga moana, moana me nga rawa o te moana mo te whanaketanga taumau.

Whāinga 15. Te tiaki, te whakaora, me te whakatairanga i te whakamahinga toiwāhi o nga rauwiringa kario whenua, te whakahaere i nga ngahere toiwhiowhī, te whawhai ki te koraha, me te aukati me te whakakuri i te paheketanga o te whenua me te aukati i te mate kanorau.

Whāinga 16. Whakatairanga i nga hapori rangimarie me te whakakotaki mo te whanaketanga tōiwhi, whakarato huarahi ki te whakawa mo te katoa me te hanga i nga umanga whai kua, whai kawenga me te whakauru ki nga taumata katoa

Whāinga 17. Te whakakaha ake i nga tikanga o te whakatinana me te whakaora i te hononga o te ao mo te whanaketanga taumau

Ko te tikanga ka tino whakatinanahia tenei kaupapa hei te tau 2030, ka kīia hoki ko te 2030 Agenda mo te Whanaketanga Tōru. Ko te whai ki te whakatau i nga mate e pa ana ki te tangata ma te ture, te matauranga, me te maki taki o te ao me te whakapono. Ahakoa he poi te ruunga o ana whainga, ko etaki o ana tikanga me ana whainga he kino (cf. Genesis 3:5). Ko tenei kaupapa, he rite tonu ki te pukapuka pukapuka Laudato Si'a Pope Francis.

Te "Apooraa apī no te ao atoa nei" e nehenche e piikia te "New Catholic Agenda" no te mea te auraa o te tāo "Katolic" "o te ao atoa nei". Ka karanga a Pope Francis i te whakatamarikitanga

o te New Universal Agenda "he tohu nui o te tumanako".

Hei whai ake i te whakaaetanga UN, i tu he kui i Paris i te Hakihea 2015 (ko te 21st Conference of the Party to the UN Framework Convention on Climate Change). Ua haapopou atoa te pāpa Francis i taua parau faaaū na te ao nei e ua aō oia i te mau runaa "ia pee ma te haapao maitai i te eā i mua, e ma te manao tahoē e tupu noa ra".

Tata ki te katoa o nga iwi o te ao i whakaae ki nga whakaaetanga a Paris, ke whainga mo te tariao me nga herenga putea. (Na ka haimatia e te Perehitini o Amerika a Barack Obama tetaki takuinga ki te tuka i nga USA ki tenei mahi i te tau 2016, engari i te tau 2017, i hii te Perehitini o Amerika a Donald Trump e KORE te United States e whakaae ki nga whakaaetanga kua whakaaetia ki Paris, mai i Uropi me te maha atu o nga waaki o te ao.) I muri iho ka hii a Pope Francis ko te tangata "ka heke" ki te kore e whakarereke i ana huringa ki te rangi.

Ahakoa karekau ke tangata e hia kia ana ki te manawa hau poke, ki te hia kai, ki te rawakore, ki te noho morearea, aka atu, ka ngana te tangata ki nga whainga o te kaupapa o te United Nations '2030 me/ranei nga whakaetanga a Paris ki te whakaoti i nga raruraru hei   mua   i   te   tangata?

The Track Record of the United Nations

Ha haamaubia e ua haamaubia te mau Nuna Amui i te 24 no Atopa 1945, i muri aē i te Piti o te Tamai' Raki, no te arai i te taki atu mau aroraa e no te tamata i te faatupu i te hau i roto i te ao nei. I tona hanganga, e 51 nga whenua mema o te UN; kua 193 inaianei.

E hia rau, ki te kore e hia mano, nga pakanga huri noa i te ao mai i te hanganga o te Kotahitanga o nga Whenua o te Ao, engari kaore ano kia taea te kia ko te Pakanga Tuatoru o te Ao.

Ko etahi e whakapono ana ko te maki taki o te ao pera i te United Nations e kii ana ki te whakatairanga, me te momo kaupapa o te whakapono me te kaupapa ekumene e ngana ana a Pope Francis me etahi atu kaiaraki whakapono ki te whakatairanga , ka kawea mai te rangimarie me te poi.

Heoi, karekau i pai te maki a te Kotahitanga o nga Whenua o te Ao. I tua atu i te maha o nga pakanga mau patu mai i te hanganga o te Kotahitanga o nga Whenua o te Ao, he maha nga miriona e hia kai ana, he rerenga, he tino rawakore ranei.

Neke atu i te tekau tau ki muri, ka anga te United Nations ki te whakatinana i ana Whanaketanga Mileniuma . E waru nga "whangai whanaketanga," engari kaore i angitu, ahakoa i runga i te UN ake. No reira, i te tau 2015, i whakamarakia ana e kia nei ko "17 Sustainable Development Goals". Ko etahi he tino poi. Ko etahi ka whakaaro he wawata utopia.

Mo te utopia, i te 6 o Mei, 2016, i kī a Pope Francis i moemoea ia mo tetaki utopia Pakeha tangata ha taea e tana haki te awkina i taua whenua. Heoi, ka huri te moemoea a te Pope hei moemoea (cf. Revelation 18).

Tera pea he maki taki me te angita, engari...

te titinare a Merriam Webster e te utopia "te hoē vaki manaō-noa-kia i reira te faatereraa, te mau ture e te mau kuru totiale e maitai roa i". Te haapii ra te Biblia e etia te taata e nehenche e faatitiaifaro i to īā mau fifi na īā anaē:

²³ Emohio ana ahau, e Ihowa, Kahore o te tangata ara ia ia ake ano; Kahore i te tangata e haereere ana hei whakatika i ona hikonga. (Ieremia 10:23, NKJV i roto i te katoa kare e akakiteia)

Te haapii ra te Biblia e e ore te ohipa amui na te ao nei e manuā:

¹⁶ He whakangaro, he ngakau pouri, hei o ratou ara; ¹⁷ Kahore hoki ratou i mohio ki te ara o te rangimarie. ¹⁸ Kahore he wehi ki te Atua i mua io ratou kanohi. (Roma 3:16-18).

Heoi, ke maka nga tangata e maki ana ki ta ratou tirohanga mo te kaporri utopia me etaki wa ka ngana ki te whakauru i te karakia. Fatata rā aita hoē a ē taata i ineine i te pee i te mau ēā o te Atua mau hoē. Ehara i te mea karekau he akunga whakamua ki tetaki o nga whainga a te United Nation, a te Vatican ranei. Ka puta etaki (a he poi te maka o nga whainga), me etaki hokinga.

Inaha, e peneiae ī muri aē i te mau aroraa raki, e fariihia e e haamauhia te hoē kuru faaauraa hau na te ao nei (Daniela 9:27). A, no te mea, ke tokomaha ka whakapono teka ka kawea mai e te tangata he kaporri rangimarie me te utopia.

E rave raki o te fariihia i roto i taua mau fenua ra 'te haereraa utopia' (cf. Ezekiel 13:10) me nga tohu me nga mea whakamiharo (2 Thessalonians 2:9-12). Te parau ra rā

te Bibilia e e ore taua hau ra e vai noa (*Danielia 9:27; 11:31-44*), noa 'tu te mau parau a te mau aratai (*Tesalonica 1, 5:3; Isaia 59:8*).

Ko te whakaaro, i tua atu i a Ihu (cf. *John 15: 5; Matthew 24: 21-22*), ha taea e te tangata te kawe mai i te utopia i tenei tau kino o naianei' he rongopai teka (*Galatia 1: 3-10*).

Mena karekau e taea e te tangata anake te kawe mai i te utopia, ha taea ranei tetaki momo utopia?

Ae.

E faariro te Basileia o te Atua i terē palaneta e, i muri ae, i te mau tau mure ore, i te mea maitai roa "é.

2. Prinsipyo nga gitakda saaron pagdumala sakon unsangang?

Te haapii ra te Bibilia e e mono te hoë totaiete utopia, tei pihiia te Basileia o te Atua, i te mau faatereraa taata (Daniela 2:44; Apokalupo 11:15; 19:1-21).

I to lesu haamataraa i ta 'na taviniraa i mua i te taata, ua haamata oia na roto i te pororaa i te evanelia o te Basileia o te Atua. Anei nga korero a Mark:

¹⁴ Na, i muri i te takunga o Hoani ki te whare herehere, ka haere a Ihu ki Kariri, ka kauwhau i te rongopai o te rangatiratanga o te Atua, ¹⁵ Ka mea, Kua rite te taima, kua tata hoki te rangatiratanga o te Atua. Ripereta, a whakapono ki te rongopai" (Mareko 1:14-15).

Ko te kāpū rongopai, no roto mai i te kāpū Kariki i whakamaoritia hei euangelion, a ko te tikanga "karere pai" ranei "te rongo pai." I roto i te Faafaa Api, te faahitihia ra te tāo beretane ra "basileia," tei tawhia i te basileia o te Atua, fatata 149 taimē i roto i te NKJV e 151 i roto i te Douay Rheims Bible . No roto mai i te kāpū Kariki kua whakamaoritia hei basileia e toku ana i te ture, te rangatiratanga ranei.

Te mau basileia taata, e tae noa 'tu te basileia o te Atua, e arii to ratou (Apokalupo 17:14), tei roto ratou i te hoë tukaa fenua (Apokalupo 11:15), te vai ra ta ratou mau ture (Isaia 2:3-4; 30:9), e te vai ra ta ratou kaupapa (Luka 13:29).

Teiē te haapiiraa tāmu matamua a lesu ta Mataio i papai:

²³ Na ka haereerea katoatia a Kariri e Ihu, whakaako ana i roto io ratou whare karakia, kauwhau ana i te rongopai o te rangatiratanga (Mataio 4:23).

Ka tūhia aro e Matiu:

³⁵ Na ka haereerea e Ihu nga pa katoa me nga kainga, whakaako ana i roto io ratou whare karakia, kauwhau ana i te rongopai o te rangatiratanga (Mataio 9:35).

Ko te Kawenata Hou e whakaatu ana ka kingi a Ihu ake ake:

³³ A ka kingi ia mo te whare o Hakopa ake ake: e kore ano he matunga o tona rangatiratanga (Luka 1:33).

Te faatia ra Luka e te tama i tonohia 'i lesu no te poro i te Basileia o te Atua. A hiō na i ta lesu i haapii:

⁴³ Ka mea ia ki a ratou, Me kauwhau e ahau te rangatiratanga o te Atua ki era atu pa ano hoki, no te mea i tonoa mai ai ahau." (Luka 4:43).

Kua rongo hoe i tera e kauwhau ana? Ula ite aēna anei oe e te tuma o lesu i tonohia 'i no te poro i te Basileia o te Atua?

Te faatia atoa ra Luka e ua haere lesu e poro i te Basileia o te Atua:

¹⁰ A, no te hokinga mai o nga apotoro, ka korerotia ki a ia nga mea katoa i mea ai ratou. A ka tango ia i a ratou, ka haere ko ratou anake ki tetaki wahi mokemoke o te pa, ko Petakairā te ingoa. ¹¹ Otiira, i te kitenga o nga mano, ka aru ia ia; e ua farii oia ia ratou e ua parau atura ia ratou no nia i te basileia o te Atua (Luka 9:10-11).

Ula haapii lesu e e tia i te Basileia o te Atua ia riro ei mea matamua roa no te fera e pee la 'na:

³³ Engari matua rapu i te rangatiratanga o te Atua, me tana tika (Mataio 6:33).

³¹ Engari rapu te rangatiratanga o te Atua: a ka tapiritia enei mea katoa ma koutou. ³² Eiaka e mātaū, e te rārā iti, ua hinaaro hoi to outou Metua i te horoa i te basileia no outou (Luka 12:31-32).

Ko nga Karaitiana me rapu tuatahi te rangatiratanga o te Atua. E rave ratou i te reira na roto i te faariroraa i te reira ei mea matamua na ratou na roto i te oraraa mai ta te Mesia i hinaaro ia ora ratou e te tiai¹ i To'na ho'raa mai e to'na basileia. Tera rā, te rakiraa o tei parau i te Mesia, aita noa ratou e imi na mua i te Basileia o te Atua, aita atoa ratou i te eaka te Basileia. E rave raki atoa tei manaō hape e te faaōraa i roto i te mau ohipa politita o teie nei ao, o ta te Atua ia e tiai ra i te mau Kerisetiano. Ma te kore e mohio ki te rangatiratanga o te Atua, kare ratou e mohio

naho i naianei kia rite ki ta ratou e tika ana, kia mohio ranei he aha te he o te tangata.

Kia makara ano ka hoatu te rangatiratanga ki te kakui iti (cf. Roma 11:5). E titauhia te haehaa no te ineine i te riro ei melo no te nānā iti mau.

Aita à te Basileia o te Atua i haamauhia i nia i te fenua nei

Ua haapii lesu e e tia i ta 'na mau pīpī ia pure ia tae mai te basileia, no reira aita à ratou i fatu i te reira:

⁹ E to matou Matua i te rangi, Kia tapu tou ingoa. ¹⁰ Kia tae mai tou rangatiratanga. Ia haapaohia to oe hinaaro (Mataio 6:9-10).

I tono a lhu i ana akonga ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua:

¹ ² Na ka karangatia e ia te tekau ma rua, ka hoatu ki a ratou he kaka, he mana, e peia ai nga rewera katoa, e ora ai nga mate. ² Ua tono oia ia ratou no te poro i te basileia o te Atua (Luka 9:1-2).

I whakaakona a Ihu ko tona aroaro ana ke ehara i te rangatiratanga, no te mea kare ano te rangatiratanga i whakapumautia ki runga i te whenua i tera wa, no reira i maki ai ia i te mea kihai i peia e ia nga rewera i runga i tona ingoa i tera wa:

²⁸ *Tena ki te mea na te Wairua o te Atua taku peinga rewera, ina, hua tae mai te rangatiratanga o te Atua ki a koutou (Matthew 12:28).*

Te vai ra te basileia mau i te tau a muri aé—e ere atoa i teie nei mai ta Mareko e faaite ra:

⁴⁷ *Na ki te he koe i tou hanohi, tikarohia; E mea maitai aé no outou ia tomo mata hoë i roto i te basileia o te Atua, i te faahuru éhia to outou mata... (Mareko 9:47).*

²³ *Na ka tirotiro a Ihu, ka mea ki ana akonga, Ano te whakauaua o te tapoko o te hunga taonga ki te rangatiratanga o te Atua!*²⁴ *Na ka miharo nga akonga ki ana kapu. Otiira ka whakakohi ano a Ihu, ka mea ki a ratou, E aku tamariki nonohi, ano te whakauaua o te tapoko ki te rangatiratanga o te Atua te hunga e whakawhirinaki ana ki nga taonga!*²⁵ *E mea okie aé ia haere te kamela na roto i te apoo nira i te haereraa o te taata taoá raki i roto i te basileia o te Atua.*" (Mareko 10:23-25).

²⁵ *He pono taku e mea atu nei ki a koutou, E kore ahau e inu atu ano i te hua o te waina, kia taea ra ano taua ra e inumia koutia ai e ahau i te rangatiratanga o te Atua.*" (Mareko 14:25).

⁴³ *Ko Hohepa o Arimatia, he mema nui o te runanga, i tatari ano ia ki te rangatiratanga o te Atua, ka haere mai me te maia... (Mareko 15:43).*

Na kaapii lesu e e ere te basileia i teie nei no teie nei ao:

³⁶ *Ka whakakokia e Ihu, Ehara toku rangatiratanga i tenei ao; Mekemea no tenei ao toku rangatiratanga, kua tatau ahu pononga, hei takua akau ki nga Hurai; i teie nei rā, e ere to 'u basileia no ô nei.*" (Ioane 18:36).

Ma haapii lesu e e tae mai te basileia i muri aé i to 'na ho'iraa mai ei Arii:

³⁷ "Ia tae mai te Tamaiti a te taata nei ma to 'na hanahana, e te mau melaki mo'a atoa i pikai iho ia 'na, ei reira oia e parahi ai i nia i te terono o to 'na hanahana.

³⁸ A ka huihuiwa nga iwi katoa ki tona aroaro: ka wehea ratou e ia tetaki i tetaki, ka peratia me te hepara e wehe nei i ana hipi, i nga koati. ³⁹ *Ka whakaturia e ia nga hipi ki tona matau, ko nga koati ki mawī.* ³⁴ Katahi te Kingi ka mea ki te hunga i tona matau, Haere mai, e te hunga manaaki a toku Matua, nohoia te rangatiratanga kua rite noa ake mo koutou no te timatanga ra ano o te ao (Mataio 25:31-34).

I te mea e aita te Basileia o te Atua i ô nei, eita tatau e ite i te hōe utopia mau e tae noa 'tu i muri aé i te haamauraakia. No te mea kare te ruuinga e mohio ana ki te rangatiratanga o te Atua, kare ratou e mohio ki te mahi a tana kawanatanga aroha.

Eita te Basileia o te Atua e tae mai "ē tae noa mai te iraa o te mau Etene" (Roma 11:25)—aita te reira i tupu.

He aha te ahia o te rangatiratanga?

Ma koroo lesu i te taki mau fuataaraa no nia i te hura o te Basileia o te Atua:

²⁶ *Na ka mea ia, Na rite te rangatiratanga o te Atua ki te rui te tangata i nga purapura ki te whenua,* ²⁷ *A ka moe i te po, ka ara ake i te awatea, me te tupu ano ka tupu te purapura, kakore ia i matau ki te pehea.* ²⁸ *E hotu mai nei koi te fenua i to 'na iho maa;* ²⁹ *Ia oo a'era rā te sitona, ua tua oriori atura oia i te ootī, no te mea ua tae i te ootiraa.*" (Mareko 4:26-29).

¹⁸ Na ha mea ia, He rite te rangatiratanga o te Atua ki te aha? me whakarite e ahau ki te aha? ¹⁹ He rite ki te pua nani, i kawea e te tangata, i ruia ki tana kari; ka tupu, ka waiho hei rakau nui; ka noho nga manu o te rangi ki ona manga.
²⁰ A i mea aro ia, Me whakarite e ahau te rangatiratanga o te Atua ki te aha?
²¹ E au ia i te faahopue ta te hōe wahine i rave e i tau i roto e toru meto faraoa monamona e ia faahopue-roa-kia." (Luka 13:18-21).

Te faaite ra teie mau parabole e, i te omuaraa, e mea nainai roa te Basileia o te Atua, tera rā, e raki mai.

I tukia aro e Luke:

²⁹ E haere mai ratou mai te hitia o te rā e to te tooa o te rā, mai apatoerau e apatoa, e paraki i roto i te basileia o te Atua (Luka 13:29).

No reira, e farao te Basileia o te Atua i te taata no te mau fenua atoa. EITA e taotiahia i te feia e tupuna Israela to ratou aore ra e mau pūpū mataeinaa taa ē. Ka noho nga tangata o tera wahi ki tenei rangatiratanga.

Luka 17 e te Basileia

Te haafifi ra te Luka 17:20-21 i te tahi pae. Na mua "ē rā i te reira, a tapao e e amu mau te taata i roto i te Basileia o te Atua:

¹⁵ "Ka hōa te tangata e hāi taro i te rangatiratanga o te Atua!" (Luka 14:15).

I te mea ka hāi nga tangata (i te wa hei te heke mai) i roto i te rangatiratanga o te Atua, ehara i te mea hāa waiho noa i roto i o raatau ngakau i tenei wa, akakoa nga whakamaoritanga / pokehē o te Luke 17:21 e whakaatu ana ke rereke.

E tauturu paha te kuriraa Moffatt o Luka 17:20-21 i te taki mau taata ia taa:

²⁰ A, i te winga a nga Pariki ki a ia, ko ahea te rangatiratanga o te Atua e puta mai ai, ka whakahoki ia, ka mea ki a ratou, E kore e tae mai te rangatiratanga o te Atua ki ta houtou e mahara ai ka kite houtou; ²¹ E kore ano tetaki e mea, Na, tenei, tenei: kei waenganui hoki ia houtou te rangatiratanga o te Atua. (Luka 17:20-21, Moffatt; kiō atoa i te mau kuriraa NASB e ESV)

A tapao na e te paraparau ra lesu i te mau Pharisea tei ore i faafariuhia, i te pae tino e te haavare. "Ua parau atura lesu ia ratou," —na te mau Pharisea ia i ui ia lesu i te airaa. Kihai ratou i mohio ki a ia.

Tei roto anei ratou i te Ekalesia? Kao!

Kare ano a Ihu e korero ana mo te haki ka tata. Kaore hoki ia i korero mo nga whakaaro i roto i te hinengaro me te ngakau.

a Ihu mo tana WHAKARANG!! Aita te mau Pharisea i ui la 'na no nia i te hoē ekalesia. Kaore ratou i mohio ki tetaki haki o te Kawenata Hou ka timata. Kaore ratou i patai mo tetaki momo ahua ataahua.

Ki te whakaaro tetaki ko te EKALESIA te rangatiratanga o te Atua - a ko te rangatiratanga o te Atua "i roto" i nga Pariki - kei roto ranei te EKALESIA i roto i nga Pariki? Ko te tikanga kaore!

He tino whakahiato taua whakatau, e hara? Noa 'tu e te hari ra te taki mau kuriraa Porotetani i te hoē takaa o te Luka 17:21 "tei roto ia outou te Basileia o te Atua" (NKJV/KJV), e tae noa 'tu te Biblia Katolika New Jerusalem Bible i te kuriraa ma te tano e "tei roto ia outou te basileia o te Atua."

O Iesu te hoë i rotopu i te mau Pharisea. I teie nei, ua manaō te mau Pharisea e te tiai ra nei ratou i te Basileia o te Atua. Engari i poheke ratou. Ua faataa Iesu e e ere te reira i te hoë Basileia no te mau ati luda anaé, mai ta ratou e manaō ra (e ere atoa i te hoë chalesia mai ta te taki pae e tiaturi ra). E ere te Basileia o te Atua i te hoë noa o te mau basileia taata e te ite-mata-hia ta te taata e nekeneke e tapao aore ra e ite, ma te parau e, "Teie, i Ō nei"; aore ra "o te Basileia tera, i tera vaki."

Ua fanaubia o Iesu iho ei Arii no taua Basileia ra, mai ta 'na i parau ma te maramarama maitai a Pilato (Ioane 18:36-37). Kia mohio hei te whakamaki te Paipera i nga kāpu "kingi" me te "rangatiratanga" (hei tawira, Daniel 7: 17-18, 23). Te tu ra te Arii o te Basileia o te Atua a muri aé, i pikai iho i te mau Pharisea. Aita rā ratou i farii ia 'na ei arii no ratou (Ioane 19:21). Ia hoi mai oia, e patoi te ao ia 'na (Apokalypu 19:19).

Ua haere o Iesu, i roto i te mau irava i muri nei i roto i te Luka 17, no te faataa i to 'na tae-piti-raa mai, i te taime e faatere ai te Basileia o te Atua i te mau fenua atoa (e haere noa i te Moffatt no te au marte i roto i teie pene):

²² Ua parau atura oia i ta 'na mau pīpī. "Te vai nei te mau mahana e kinaaro ai outou e e kinaaro faufaa ore noa ia noaa te hoë mahana o te Tamaiti a te taata nei.

²³ A ka mea te tangata, Na, tenei ia! Na, tenei ia! engari kaua e haere atu, kaua hoki e oma atu ki te whai ia ratou; ²⁴ Ka rite hoki ki te uira e puta mai ana i tetaki taha o te rangi ki tetaki taha, ka pera ano te Tama a te tangata a tonu ra. ²⁵ Engari ko te tikanga tenei kia matua whakamanawanui ki nga mamae nui, kia whakakinongia ano hoki e tenei whakatupuranga. (Luka 17:22-25, Moffatt)

Ua faahiti Iesu i te uira e anapa ra, mai tei roto i te Mataio 24:27-31, e faataa ra i to 'na tae-piti-raa mai no te faatere i te ao taatoa nei. Kāre a Ihu e kii ana e kore e kitea e tana iwi i a ia ka hoki mai.

Eita te taata e ite ia 'na mai to ratou Arii (Apokalupo 11:15) e e aro ratou ia 'na (Apokalupo 19:19)! He tokomaha ka whakaaro ho lhu te anatikaraiti. Aita lesu i parau e tei roto te Basileia o te Atua i taua mau Pharisea ra—Ua parau oia ia ratou i te taki atu mau vaki e eita ratou e tae i roto i te Basileia no to ratou haavare (Mataio 23:13-14). Aita atoa lesu i parau e o te Ekalesia te Basileia.

Ko te rangatiratanga o te Atua he mea ka taea e te tangata te TOMO - penei i te aranga o te hunga tika! Heoi ano, ko Aperahama me era atu patereareka kare ano i reira (cf. Hebrews 11:13-40).

Ua ite te mau pīpī e aita te Faatereraa arii a te Atua i roto ia ratou iho i taua tau ra, e e tia ia itehia te reira mai ta te Luka 17:21 e faaite ra:

¹¹ A, i a ratou e whakarongo ana ki enei mea, ka korerotia ano e ia tetahi atu kāpu whakarite, no te mea e tata ana ia ki Hiruharama, a mo ratou i mea, ka puta wāwe mai te rangatiratanga o te Atua (Luka 19:11).

Ua papa maitai te Basileia no a muri aē

E nafea oe e ite ai e te fatata maira te Basileia? Ei tuhua no te pahono i taua uiraa ra, ua tabula lesu i te mau okipa tohu (Luka 21:8-28) e ua haapii i muri iho:

²⁹ Tirohia te piki, me nga rakau hatoa; ³⁰ I te mea e piki ana, na ka kite koutou, ka motio kua tata te raumati. ³¹ Waikohi ko koutou, ina kite i enei mea e pata ana, ka motio kua tata te rangatiratanga o te Atua (Luka 21:29-31).

Ua kinaaro lesu ia pee to 'na nūraa i te mau tupuraa tohu no te ite afea te Basileia e tae mai ai. Ua parau lesu i te taki atu mau vaki i To 'na mau taata ia mataitai e ia haapao i te mau okipa tohu (Luka 21:36; Mareko 13:33-37). Noa 'tu te mau parau a lesu, e rave raki tei haamarirau i te mataitai i te mau okipa o te ao nei i taakia i te tohu tohu.

I roto i te Luka 22 & 23, ua faaite faahou Iesu e e tupu te Basileia o te Atua a muri aé a haapii ai oia:

¹⁵ Nui atu toku kiahia kia kai taki tatou i tenei kapenga i mua o toku mamae; ¹⁶ Ko taku kāpū hoki tenei ki a koutou, E kore ahau e kai ano i tēnā, kia tino rite ra ano i te rangatiratanga o te Atua. ¹⁷ Na ka mau ia ki te kāpū, ka mutu te whakawhetai, ka mea, Tangohia tenei, tuwhaina ma koutou; ¹⁸ Ko taku kāpū hoki tenei ki a koutou, E kore ahau e inu i te hua o te waina, kia tae mai ra ano te rangatiratanga o te Atua." (Luka 22:15-18).

³⁹ Na ko tetahi o nga kaimahi kino i rīpekatia ngatakitia me ia i kohukohu ki a ia, i mea, Ki te mea ko te Karaiti koe, whakaorangia koe, whakaorangia hoki matou. ⁴⁰ Na ka riri tona koha ki a ia, ka mea ki a ia, Kahore ranei koe e weki ki te Atua? Ko koutou hoki kei te tau te he me ia. ⁴¹ A ka tika ta matou korero, no te mea ka tika matou: ka rite ki ta matou mahi te atu mo matou, hei kahore he he o tenei tangata. ⁴² Na ko tana meatanga ki a Ihu, E toku Ariki, kia mahara koe ki ahau ina haere mai koe i runga i tou rangatiratanga. ⁴³ Ano ra ko Ihu ki a ia, He pono taku e mea nei ki a koe, Ko aianei koe noho ai ki ahau ki Pararaika. (Luka 23:39-43, Aramaic na roto i te reo Beretane)

Aita te Basileia o te Atua i tae oroi mai i to Iesu haapoheraa hia mai ta Mareko e o Luka i faaite mai ia tatou:

⁴³ Ko Hohepa o Arimatia, he mema nui o te runanga, i tatari ano ia ki te rangatiratanga o te Atua, ka haere mai me te maria... (Mareko 15:43).

⁵¹ No Arimatia oia, no te hoē oire ati luda, o te tīai atoa ra i te basileia o te Atua (Luka 23:51).

I muri aé i te tia-faahou-raa (Korinetia 1, 15:50-55) e fanau-faahou-hia te mau Kerisetiano no te tomo i roto i te Basileia o te Atua, mai ta loane i papai:

³ Ka whakakoki a Ihu, ka mea ki a ia, He pono, he pono taku e mea nei ki a hoe, Ki te hakore te tangata e whanau hou, e kore ia e ahei te kite i te rangatiratanga o te Atua. ⁴ Ka mea a Nikorima ki a ia, Me pehea ka whanau ai te tangata i tona korohetetanga? E taea ranei te tuarua o nga haerenga ki roto ki te kōpū o tona whaea, ka whanau ai? ⁵ Ka whakakoki a Ihu, ka mea, He pono taku e mea nei ki a hoe, Ki te hakore te tangata e whanau i te wai me te Wairua, e kore ia e ahei te tomo ki te rangatiratanga o te Atua (Ioane 3:3-5).

Ko te iwi o te Atua anake ka kite i te mutunga o te rangatiratanga o te Atua i muri i te mano tau.

I teie nei, ia taa maitai aé e i muri aé i to lesu tia-faahou-raa, ua haapii faahou Dia no nia i te Basileia o te Atua:

³ Ua faaite atoa oia ia 'na iho i muri aé i to 'na mawiraa ma te ora na roto i te mau tapao papu ore e rave raki, i to ratou iteradha e ratou i roto i na mahana e maha akura, e i te parauraa i te mau mea o te basileia o te Atua (Ohipa 1:3).

Te aóraa matamaa e te hopea ta lesu i horoa, no nia ia i te Basileia o te Atua! Ua haere mai lesu ei vea no te haapii no nia i taaa Basileia ra.

Ua faaue atoa lesu i te aposetolo Ioane ia papai no nia i te Basileia mileniuma o te Atua e vai mai i nia i te fenua nei. A kio' na i ta 'na i faaue ia Ioane ia papai:

⁴ I kite ahau i nga wairua o te hunga i pouhoa mo te whakaatu mo Ihu, mo te kōpū hoki a te Atua, kihai nei i koropiko ki te karareke, ki tona whakapakoko ranei, kihai hoki i tangi i tana tohu ki o ratou rae, ki o ratou ringa. Na ka ora ratou, ka kingi taki me te Karaiti mo nga tau kotahi mano (Apokalypso 20:4).

Ma haapii te mau Kerisetiano matamua e e vai mai te Basileia mileniuma o te Atua i nia i te fenua nei e e mono i te mau faatereraa o te ao mai ta te Bibilia e haapii ra (cf. Apokalupo 5:10, 11:15).

No te aha, mai te peu e mea faufaa roa te Basileia o te Atua, aita te rakiraa i faaroo i te reira?

Na te mea i kia e lhu he mea ngaro:

¹¹ Ka mea ki a ratou, Kua hoatu ki a koutou te matauranga ki te mea ngaro o te rangatiratanga o te Atua; engari ki te hanga o waho, ke kupa whakarite nga mea katoa (Mareko 4:11).

Ahakoa i tenei ra ko te rangatiratanga pono o te Atua he mea ngaro ki te nainga me te nui o te mahere a te Atua (tirohia ano ta matou pukapuka kore utu, ipurangi i www.ccoag.org te taitara: Ko te MATE o te Mahere a te Atua He aha te Atua i Hanga ai tetahi mea? He aha koe i hanga ai e te Atua? ?).

A feruri atoa na i ta lesu i parau e, e fatata mai te hopea (o te tau) i muri aé i te porohaeere-raa i te evanelia o te basileia na te ao atoa nei, ei ite.

¹⁴ A ka kauwhautia tenei rongopai o te rangatiratanga puta noa i te ao, hei mea whakaatu ki nga iwi katoa, a ko reira puta ai te matunga (Mataio 24:14).

Ko te kaawhaa i te rongopai o te rangatiratanga o te Atua he mea nui, me whakatutuki i enei wa matunga. He "kaapapa pai" na te mea e taka ana i te tino tamarako ki nga mate o te tangata, ahakoa nga mea ka taea e nga kaiaraki torangapa te aho.

Mena ka whakaaro hia e koe nga kapa a lha, me tino marama hei te kaawhaa te haki Karaitiana pono i taua rongopai o te rangatiratanga inaianei. Ko tenei hei kaapapa matau mo te Haki. A kia pai ai tenei maki, me whakamahi nga reo maha. Ko te mea tenei e kaha ana

te Haki Tora a te Atua ki te maki. Na reira i whakamaoritia ai tenei pukapuka ki nga reo maha.

I whakaako a Ihu ko te nuinga KADRE e whakae ki tana ara:

¹³ E tomo ma te kawaha whaiti; he wharaki hoki te kawaha, he whanui te ara, e tika ana ki te ngaromanga, a he tokomaha e haere ana ra reira. ¹⁴ He kuiti hoki te kawaha, he kiki te ara e tika ana ki te ora, a he tokotiti te hunga e kite. (Mataio 7:13-14).

Ko te rongopai o te rangatiratanga o te Atua e arahi ki te ora!

E mea anaanatae paha ia tapao e noa 'tu e e au ra e aita te rakiraa o te mau taata e parau ra e e Kerisetiano ratou e tāuā ore i te manaō e te haafaufaa ra te Mesia i te pororaa i te evanelia o te Basileia o te Atua, ua taa pinepine te mau taata tuatapapa i te parau no nia i te faaroa e te mau taata tuatapapa i te parau no teie nei ao e tera ta te Biblia e haapii mau ra.

Teie rā, ua tīai o lesu iho e ia haapii ta 'na mau p̄p̄i i te evanelia o te Basileia o te Atua (Luka 9:2 , 60). No te mea e niukia te basileia no a muri a ē i nia i te mau ture a te Atua, e hopoi mai te reira i te hau e te raperape—e na te aurororaa i taaa mau ture ra i teie nei tau e aratai i te hau mau (Salamo 119:165; Ephesia 2:15).

A ko tenei rongo poi o te rangatiratanga i mohiotia i roto i nga Karaipiture o te Kawenata Tawhito.

3. Batang Kasagarang magpanglihok Rini siba ngalaod lamang tanguod kaysila gitakda?

Te aóraa matamua e te hopea a Iesu i tapaahia, o te pororaa ia i te evanelia o te Basileia o te Atua (Mareko 1:14-15; Ohipa 1:3).

Ko te rangatiratanga o te Atua ko tetahi mea e tika ana kia mohio nga Hurai o te wa o Ihu i tetahi mea e pa ana ki te korero i roto i o ratou karapiture, e hii nei e tatou ko te Kawenata Tawhito.

Ma kaapii Daniela no nia i te Basileia

Ma papai te peropheta Daniela:

⁴⁰ Na, ko te wha o nga Kingitanga ka rite ki te rino te kaka; he mea wawaki hoki te rino, e taea ano e ia nga mea katoa; ka rite ano ki te wawahia a te rino, ka wawahia e tera Kingitanga, ka mongamonga; ⁴¹ Na, i kite na koe i nga raparapa, i nga matimati, he uku na te kaipokeopeke tetahi waki, he rino tetahi waki, ka wehea te Kingitanga; ka mau ano hoki te kaka o te rino i roto, ka pera ano me tau i kite ra i te rino e whakauraura ana ki te uku uku. ⁴² Na, ko nga matimati o nga raparapa ra, he rino nei tetahi waki, he uku tetahi waki, ka pena ano te Kingitanga, ka kaka tetahi waki, ko tetahi waki he pakarukaru. ⁴³ Na, i kite na koe i te rino e whakauru ana ki te uku uku, na ka uru ano era ki nga uri tangata; e kore ia e piri tetahi ki tetahi; ka pera me te rino e kore nei e uru ki te uku. ⁴⁴ Na i nga ra o enei kingi, ka whakaturia e te Atua o te rangi he Kingitanga e kore e ngaro; e kore ano hoki te rangatiratanga e waiko ki tetahi atu iwi; ka wawahia, ka pau enei rangatiratanga katoa, ka mau tonu ake ake (Daniela 2:40-44).

¹⁸ Otiia ka riro te kingitanga i te hunga tapu a te Runga Rawa, ka mau aro hoki te kingitanga ki a ratou a ake ake. (Daniela 7:18).

²¹ I titiro ahau; i whawhai aro taua haona ki te hunga tapu, a taea ana ratou e ia,

²² tae noa ki te taenga mai o te Tuaiho Onamata, a ka whakaritea he whakawa mo te hunga tapu a te Runga Rawa, a ka tae te wa e riro ai te rangatiratanga o te hunga tapu. . (Daniela 7:21-22)

Mai ia Daniela, te haapii mai nei tatou e e tae mai te tau e haamou ai te Basileia o te Atua i te mau basileia o teie nei ao e e vai noa e a muri noa 'tu. Ula haapii atoa tatou e, e tuhā ta te feia mo'a i roto i te fariiāa i teie basileia.

E rave raki tuhā o te mau parau tohu a Daniela no to tatou nei tau i te 21raa o te ^{senekele}.

A kio' na i te taki mau irava no roto mai i te Faufaa Apī:

¹² Na, ko nga haona kotaki tekau i kite ra hoe, kotaki tekau era Kingi, hakore aro kia whiwiki noa ki tetahi rangatiratanga; ¹³ Kotaki tonu te whakaaro o enei, ka hoatu aro e ratou to ratou kaha, to ratou mana ki te karareke. ¹⁴ E whawhai aro enei ki te Reme, e taea aro ratou e te Reme: no te mea ko ia te Ariki o nga ariki, o te Kingi o nga Kingi; e te feia i pikai iko la'na ra, ua piikia īā, ua ma'ititia e te haapa'ō maitai ». (Apokalupo 17:12-14).

No reira, te kite nei tatou i roto i te Kawenata Tawhito me te Kawenata Hou te whakaaro ka puta te rangatiratanga o te whenua i te mutunga o nga wa tekau nga wakanga, a ka whakangaromia e te Atua, ka whakapumautia tona rangatiratanga.

Ula haapii Isaia no nia i te Basileia

Ula faaurua te Atua ia Isaia ia papai no nia i te tuhā matamua o te Basileia o te Atua, te faatererua hōe tausani matakiti tei piikia te mileniuma, mai teie te haru:

¹ Tera e puta ake he rakau i te take o Hehe, a ka puta ake he peka i roto i ona pakiaha. ² Te vai ra te Varua o te Fatu i nia iho ia 'na, Te Varua o te paari e te ite, Te Varua o te aó e te puai, Te Varua o te ite e te mātaú ia lehova.

³ Ko tana e whakaahuareka ai ko te wehi ki a Ihowa; e kore ano ia e whakawa i runga i ta ona kanohi e kite ai; e kore ano e whakawa i runga i ta ona taringa e rongo ai. ⁴ Engari ka whakawa ia mo nga rawakore i runga i te tika, ka whakawa ia i runga i te tika

mo te hunga mahaki o te whenua; Ka patua e ia te whenua ki te rakau o tona mangai, ka whakamatea ano e ia te tangata kino ki te manawa o ona ngata. ⁵ Hei whitiki te tika mo tona hope, hei whitiki te pono mo tona hope.

⁶ Ka noho taki ano te wuruki raua ko te reme, ka takoto taki te reparo raua ko te kuao koati; Ma te tamaiti nohinohi ratou e araki. ⁷ Ka kai te kau raua ko te pea; Ka takoto ngataki a ratou kuao; A ka kai te raiona i te kakau witi, ka rite ki te kau. ⁸ Ka takaro te tamaiti ngote u ki te rua o te ahipi, a ka pa atu te ringa o te tamaiti kua whakamutua te kai u ki te nohoanga o te neke. ⁹ E kore ratou e tulino, e kore ano e whakamate puta noa i toku maunga tapu: no te mea ka kapi te whenua i te matauranga ki a Ihowa, ano ko nga wai e taupoko nei i te moana.

¹⁰ Na i taua ra ko tetaki Patake o Hehe, ka tu hei kara ki nga iwi; Ka rapua hoki ia e nga tawiri, ka whai kororia ano tona okiokingga. (Isaia 11:1-10)

Ko te take i kii ai akau ko te waahanga tuatahi, ko te waahanga tuatahi ranei o te rangatiratanga o te Atua, ko te wa tenei ka noho tinana (i mua i te wa e keke iho ai te pa tapu, a Hiruharama Hou mai i te rangi, Apokalupo 21) a ka pumau kotahi mano tau. I whakapumautia e Ihia te akua tinana o tenei wahanga i a ia e haere tonu ana:

¹¹ I taua ra ka anga aro a Ihowa i te rua o nga wa, ki te whakakohi mai i nga moreku o tana iwi i mahue, i Akiria, i Ihipa, i Patoro, i Kuku, i Erama, i Hinara, i Hamata, i Hamata, i Ihipa. nga motu o te moana.

¹² Ka whakaturia aro e ia ke kara ki nga iwi, a ka hukihua mai te hunga o Ihairira i peia atu, ka whakaminea mai aro nga mea o Hura i marara atu, i nga pito e wha o te whenua. ¹³ Ka haere atu koki te hae o Eparaima, ka katepea atu aro koki nga hoariri o Hura; E kore a Eparaima e hae ki a Hura, e kore aro a Hura e whakatoi ki a Eparaima. ¹⁴ Engari ka rere iho ratou i runga i te pokohiwi o nga Pirihitini i te taha ki te hauaura; Ka pahuatia ngatahitia e ratou nga tangata o te rawhiti; Ka pa o ratou ringa ki runga ki a Erama raua ko Moapa; a ka rongo nga tama a Amona ki a ratou. ¹⁵ Ka whakangaromia rawatia e Ihowa te arero o te moana o Ihipa; Ma tana hau kaha, ka ruru ia i tona ringa ki runga ki te awa, a ka patua e ia ki nga awa e whitu, a ka meinga nga tangata kia whiti i nga hu maroke. ¹⁶ A ka takoto he ara haerenga mai i Akiria mo nga moreku o tana iwi ka mahue; ka rite aro ki to Ihairira i te ra i haere mai ai ia i te whenua o Ihipa. (Isaia 11:11-16)

Na faauruhia atoa Isaia ia papai:

² Na tenei ake, hei nga ra whakamutunga, Ka whakapumautia te maunga i to Ihowa whare ki te tiki o nga maunga, ka whakanekehia ake aro ki runga i nga pukepuke; a ka rere nga iwi katoa ki reira. ³ Ka haere koki nga iwi maha, ka mea, Haere mai, tatou ka haere ki runga ki te maunga o Ihowa, ki te whare o te Atua o Hakopa; E haapii mai oia ia tatou i Ta 'na mau e á, e e haere tatou na to 'na mau e á. "No te mea ka puta mai te tare i Hiona, me te kupy a Ihowa i Hiruharama." ⁴ E whakawa ia i waengau i nga iwi, a he maha nga iwi e riria ai e ia; Ka patupatua e ratou a ratou hoari hei hea parau, a ratou tao hei mea tapaki manga; E kore tetaki iwi e hapai hoari ki tetaki iwi, ka mata aro ta ratsou aho ki te whawkai. ... ¹⁷ Ka whakaititia nga kanoki whakakale o te tangata, ka whakapikoa

oho to te tangata whakakake, a ko Ihowa ana ke e whakanui i taua ra. (Isaia 2:2-4, 11)

No reira, ha waiko hei wa utopia mo te rangimarie ki runga i te whenua. I te mutunga, ha noho tonu tenei, me ihu te rangatira. No nia i te mau irava rau (Salomo 90:4; 92:1; Isaia 2:11; Hosea 6:2), te kaapii ra te Talmud ati luda e 1 000 matakiti te maoro (Babylonian Talmud: Tractate Sanhedrin Folio 97a).

I whakakikitiri ahau ki te tuki i enei e whai ake nei:

⁶ Kua whanau hoki he tamati ma tatou, kua homai he Tama ma tatou; A ka noho te Kawananatanga ki runga ki tona pokohiwi. A ka huaina tona ingoa ko Whakamiharo, ko te Kaitohutohu, ko te Atua Kaha Rawa, ko te Matua Mutungakore, ko te Rangatira o te rangimarie. ⁷ E kore he mutunga o te nui haere o tona rangatiratanga, o tona rongo mau, ki runga ki te torona o Rawiri, ki runga ano i tona rangatiratanga, hei whakapumau i runga i te whakawa, i runga i te tika, aianei a ake tonu atu. Ma te ngakau nui o Ihowa o nga manu e taea tenei. (Isaia 9:6-7)

A tapao na e ua parau Isaia e e haere mai lesu e haamau i te hoë basileia ma te hoë faatereraa. Noa 'tu e te faahiti ra te rakiraa o te feia e parau ra i te Mesia i teie irava, i te avaé titema iho à rà i te mau matakiti atoa, te haamoe ra ratou e te tohu ra te reira hau atu i te parau e e fanauhia o lesu. Te faaite ra te Biblia e e faatereraa to te Basileia o te Atua e mau ture i nia i te mau taata, e na lesu e faatere i te reira. Ula tohu Isaia, Daniela e te taki atu i te reira.

Ula riro te mau ture a te Atua ei e á no te here (Mataio 22:37-40; Ioane 15:10) e e faaterekia te Basileia o te Atua i nia i taua mau ture ra. No reira te Basileia o te Atua, noa 'tu ehia rakiraa taata o te ao nei e hio ra i te reira, e niuhia iu i nia i te here.

Waiata me etaki atu

E ere o Daniela e o Isaia anaé ta te Atua i faauruakia ia papai no nia i te Basileia o te Atua e fatata mairi.

Ua faauruakia Ezekielia ia papai¹⁷ e, te feia o te mau opu o Israela (eiaha te mau ati luda anaé) tei purara i te tau o te ati raki e haaputuputakia i roto i te basileia mileniuma:

¹⁷ Mo reira me ki atu, Ko te kāpū tenei a te Ariki, a Ihowa: "Ka kohikohi ahau i a koutou i roto i nga iwi, ka huihui mai i nga whenua i whakamararatia atu ai koutou, a ka hoatu e ahau te whenua o Iharaira ki a koutou." ¹⁸ Ka haere aro ratou ki reira; ka whakakahoretia aro e ratou nga mea whakaririhika katoa o reira, me nga mea anuanu o reira. ¹⁹ Na ka hoatu e ahau he ngakau kōtahi ki a ratou, ka hoatu aro e ahau he wairua hou ki roto ki a ratou, ka tangohia hoki te ngakau kōhatu i o ratou kikokiko, a ka hoatu he ngakau kikokiko ki a ratou. ²⁰ Kia haere ai ratou i runga i aku tikanga, ka pupuri i aku whakaritenga, mahia ratou; a hei iwi ratou maku, ko ahau hoki hei Atua mo ratou. ²¹ Ko te hunga ia hei te whai nei o ratou ngakau i te kiahia ki a ratou mea whakaririhika, ki a ratou mea anuanu, ka utua e ahau a ratou maki ki runga ki o ratou mahunga, e ai ta te Ariki, ta Ihowa. (Ezekiel 11:17-21)

Eita te huai o te mau opu o Israela e haapurara faahou, e haapao rā ratou i te mau ture a te Atua e e faaea i te amu i te mau mea faafau (Levitiko 11; Deuteronomy 14).

A hīo na i te mau Salamo i mari nei no nia i te parau apī maitai o te basileia o te Atua:

²⁷ E mahara nga pito katoa o te ao, a ka tahuri ki a Ihowa: ka koropiko aro nga hapu katoa o nga iwi ki tou aroaro. ²⁸ No Ihowa hoki te rangatiratanga, ko ia aro te Kawana i waenganui i nga iwi. (Salamo 22:27-28).

⁶ Pumau tonu tou torona, e te Atua, ake ake; He hepeta tika te hepeta o tou kingitanga. (Salamo 45:6)

*Waiata*⁶ ki a Ihowa ke waiata kou. *Waiata*, e te whenua katoa ki a Ihowa.⁷ *Waiata* ki a Ihowa, whakapaingia tona ingoa; Kauwhautia te rongopai o tana whakaoranga i tenei ra, i tenei ra.⁸ Whakapuakina tona kororia i waenganui i nga tauiwi, ana maki whakamiharo i waenganui i nga iwi katoa. (*Salomo 96:1-3; tirohia hoki 1 Paraleipomeno 16:23-24*).

¹⁰ E whakamoemitiitia koe, e Ihowa, e au maki katoa: e whakapaingia e tou hunga tapu. ¹¹ Ma ratou e korero te kororia o tou kingitanga, e korero tou kaha, ¹² Kia mohiotia ai e nga tama a te tangata ana maki nunaui, me te kororia o te maruwehi o tona kingitanga. ¹³ He kingitanga mutungakore tou rangatiratanga; hei nga whakatupuranga katoa tou rangatiratanga. (*Salomo 145:10-13*).

He mata nga kaitahi o te Kawenata Tawhito i tuhi mo nga ahuatanga o te rangatiratanga (hei tauira, *Ezekiel 20:33; Obadia 21; Mika 4:7*).

No reira, i to Iesu haamataraa i te haapii i te Evangelia o te Basileia o te Atua, ua matau maitai to 'na feia i putuputu mai i te manaō tamu.

4. Paaginga angdiosnong probidensya nakiiglambigit satawhanong kababoton kseyhe?

Noa 'tu e e rave raki o te okipa ra mai te evanelia te parau apí maitai noa no nia i te taata o lesu, te parau mau, ua haapii te mau p̄p̄i a lesu i te evanelia o te Basileia o te Atua. Tera te poroi ta lesu i hopoi mai.

Ua papai te aposetolo Paulo no nia i te Basileia o te Atua e o lesu:

⁸ Na ka tomo ia ki te whare karakia, ka korero maiā atu, e toru nga marama i korererorero ai, i kūkume ai ki nga mea o te rangatiratanga o te Atua (Okipa 19:8).

²⁵ E teie nei, ua ite au e o outou atoa i poro haere i te basileia o te Atua i rotopu ia ratou (Okipa 20:25).

²³ A, ka oti te whakarite he ra ki a ia, he tokomaha i haere mai ki a ia ki tona whare; ... ³¹ i te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua, i te whakaako i nga mea o te Ariki, o Iha Karaiti , ma te maiā, kakore he tangata e miria ana (Okipa 28:23 , 31).

A tapao na e e ere te Basileia o te Atua no nia noa ia lesu (noa 'tu e e tubaa raki roa o 'na), mai ta Paulo atoa i haapii no nia ia lesu ma te taa ē i ta 'na i haapii no nia i te Basileia o te Atua.

I huaina aro e Paora ko te rongopai o te Atua, engari ko te rongopai tonu o te rangatiratanga o te Atua:

⁹ ... i kauwhau matou i te rongopai o te Atua ki a koutou... ¹² Kia rite ta koutou haere ki ta te Atua nana nei koutou i karanga ki tona rangatiratanga, ki tona kororia. (Tosalonia 1, 2:9, 12).

Ua pī atoa Paulo i te reira te evanelia a te Mesia (Roma 1:16). Ko te "poroporoaki pai" a Ihu, te karere i whakaakona e ia.

Whakaaroa hia ehara i te rongopai noa mo te tangata o Ihu Karaiti, mo te whakaoranga whaiaro ranei. Ua parau Paulo i roto i te evanelia a te Mesia te haapaōraa ia lesu, To'na hoīraa mai, e te haavaraa a te Atua:

⁶ ... Ma te Atua e utu ki te hunga e whakararu ana i a koutou, ⁷ e hoatu ano ki a koutou e tukinotia ana he okiokinga ki a matou, ina whakakitenga mai te Ariki, a Ihu i te rangi me ana anahera kaka, ⁸ i roto i te mura ahi e rapu utu ana i te hunga hakore e matau ki te Atua; ki te hunga hoki e kore e takuri ki te rongopai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti. ⁹ E faautuahia ratou i te haamouraa mure ore i mua i te aro o te Fatu e i te hanahana o to 'na ra mana, ¹⁰ ia tae mai oia i taua mahana ra, ia haamaitaibia i roto i to 'na ra feia moā, e ia haapopouhia e te feia atoa e faaroo ra, no te mea ta tatou i faaite. i whakaponohia i roto i a koutou (2 Thessalonians 1:6-10).

Te faaite ra te Faufaa Apī e te basileia o te hoē īā mea e noaa ia tatou, e ere i te mea tei ia tatou te reira i teie nei:

²⁸ te farii nei tatou i te hoē basileia e ore e aueue (Hebera 12:28).

E nehenche tatou e taa e e tīā ru i te riroraa ei melo no te Basileia o te Atua i teie nei, aita rā tatou i tomo taatoa i roto.

Ua haapapu maitai Paulo e eita te hoē taata e tomo i roto i te Basileia o te Atua ei taata takutū, mai tei tupu i marī aē i te tīā-faahou-raa:

⁵⁰ Ko taku horero tenei, e oku teina, e kore e tau kia riro te rangatiratanga o te Atua i te kikokiko, i te toto; e kore ano te pirau e riro i te pirau. ⁵¹ Na, he mea ngaro tenei ka horerotia nei e akau ki a koutou, E kore tatou katoa e moe, engari ka whakaahua ketia tatou katoa · E tangi koki te tetere, a ka whakaarahia te hunga mate, he mea piraukore, a ka whakaahuatia ketia tatou (Korineta 1, 15:50-52).

¹ Kiora akau ka ki atu nei ki a koe i te aroaro o te Atua, o te Ariki hoki, o Ihu Karaiti, mana nei e whakawa te hunga ora me te hunga mate i tona putanga mai me tona rangatiratanga.

(Timoteo 2, 4:1).

Aita Paulo i haapii noa i te reira, tera rā, e horoa lesu i te Basileia i te Atua te Metua:

²⁰ Ko tenei hua ara a te Karaiti i te hunga mate, hua waiko hei matamua mo te hunga hua moe. ²¹ Na te tangata nei hoki te mate, waikoki na te tangata te aranga o te hunga mate. ²² I roto hoki i a Arama ka mate katoa nga tangata, waikoki i roto ia te Karaiti ka whakaorangia katoatia. ²³ Otiia ko tenei, ko tenei, i tona ake turanga; ko te Karaiti te matamua, muri iho ko te hunga a te Karaiti a tona taenga mai. ²⁴ Ko roira te mutunga, ina oti te rangatiratanga te hoatu e ia ki te Atua Matua, ina whakakahoretia e ia nga rangatiratanga katoa, nga mana katoa, me nga mana. ^{Kua} takoto hoki te tikanga kia kingi ia, kia meinga ra ano e ia nga hoariri katoa ki raro i ona waewae. (Korineta 1, 15:20-25).

Ua haapii atoa Paulo e eita te feira parau-tia ore (te feira ofati i te faaueraa) e parahi i te Basileia o te Atua:

⁹ Tena ranei kahore koutou i te matau, e kore te hunga whakahere he e whiwiki ki te rangatiratanga o te Atua? Kei whakapohetia. E ore te taiata, e te haamori idolo, e te faaturi, e te tane, e te faaturi, ¹⁰ e te eiā, e te nounou, e te

taero ava, e te faaino, e te haru, e ore e paraki i te basileia o te Atua (Korinetia 1, 6:9-10).

¹⁹ Na e marama ana nga maki a te kikokiko, ara: te purema, te moepuku, te poke, te moepuku, ²⁰ te karakia whakapakoko, te makuta, te mauahara, te totoke, te hae, te riri, te kiahia ngakau, te tautohetoke, nga titorehangā, ²¹ te hae, te kohura, te haurangi, ko te haru, me nga mea pena; o ta 'u e parau atu na ia outou na, mai ta 'u i parau atu ia outou i mutaa ihora, e ore te foia e rave i taua mau mea ra e paraki i te basileia o te Atua (Galatia 5:19-21).

⁵ Ua ite hoi outou i te reira, e ore roa te faaturi, te uiui, e te nounou taoā, e haamori idolo hoi oia, e paraki i te basileia o te Mesia e te Atua (Ephesia 5:5).

E mau ture ta te Atua e e titau oia ia tatarahapa i te hara ia nehenehe oia e tomo i To'na basileia. Ua faaara te aposetolo Paulo e eita te taki pae e haapii e o te evanelia a Iesu te pakonoraa, te taki atu rā:

³ Kia tau ki a koutou te aroha noa me te rangimarie mai i te Atua Matua, i to tatou Ariki hoki, i a Ihu Karaiti, ⁴ i tukia ia ia ano mo o tatou hara, kia whakaorangia ai tatou e ia i tenei ao kino, i runga i ta te Atua i poi ai, te Matua, ⁵ mona te kororia, mo ake tonu atu. Amine. ⁶ Miharo tonu abau ki te hohoro o to koutou takuri ke atu i te kaikaranga i a koutou i runga i te aroha noa o te Karaiti ki tetaki rongopai ke, ⁷ chara nei i te rongopai ke atu; engari tera ano etaki e whakararuraru ana ia koutou, e mea ana kia whakaputia ketia te rongopai o te Karaiti. ⁸ Otira, ahakoa ko matou, ko tetaki anahera ranei o te rangi, ki te kauwhau i te rongopai ki a koutou, i te mea rere ke i ta matou i kauwhau ai ki a koutou, kia kanga ia. ⁹ Kia rite ki ta matou i ki ai i mua, ka ki ano abau inaianei, ki te puta ke te kauwhau a tetaki ki a koutou i tera kua riro ia koutou, kia kanga ia. (Galatia 1:3-9).

³ E wehi ana ia ahau, hei pera me iwi i whakawaria e te tinikanga o te nakaki, hei kumea atu o koutou whakaaro ki te he, hei mahue te tapataki o te ngakau ki a te Karaiti. ⁴ Ki te mea koki ka kauwhautia e te tangata e haere mai ana ke lhu ke atu i ta matou i kauwhau ai, ki te riro ranei i a koutou he wairua ke i te mea kare nei i riro ia koutou, he rongopai ke ranei ta koutou i whakaae ai; (Korinietia 2, 11:3-4).

He aha te "atu" me te "rereke," he pono teka, he rongopai?

He maha nga wahanga o te rongopai teka.

I te nuinga, ko te rongopai teka ko te whakapono kaore hoe e whai ki te whakarongo ki te Atua me te tino haka ki te noho pono ki tana ara me te hii hei te mokio hoe ki te Atua (cf. Matthew 7: 21-23). Ka whai whakaaro ki a ia ano.

Na te nakaki i whakapohete a iwi kia hinga mo te rongopai teka tata ki te 6000 tau ki muri (Genese 3)—a kua whakapono te tangata he pai ake to ratou mokio i to te Atua me te whakatau i te pai me te kino mo ratou ano. Ae, i muri i te taenga mai o lhu, he maha nga wa i piri tonu ai tona ingoa ki nga rongopai teka - a hei te haere tonu tenei me te haere tonu ki te wa o te anatikaraiti whakamutunga.

I tenei wa i te wa o te Apotoro a Paora, ko te rongopai teka ko te tino Gnostic/Mystic ranunga o te pono me te he. I whakapono nga Gnostics ko te matauranga motuhake te mea e kihiratia ana kia whiwhi matauranga wairua, tae atu ki te whakaoranga. Ula manao te mau Gnostics e aita e faufaa ta te tino i rave e ua patoi ratou i te aurororaa i te Atua i roto i te mau ohipa mai te Sabati mahana hitu. Te hoë o taua feia faatere haavare ra o Simona Magus ia, teri faaarakia e te aposetolo Petero (Ohipa 8:18-21).

Engari ehara i te mea ngawari

Te faaite ra te Faufaa Api e ua haapii Philipa i te Basileia o te Atua:

⁵ Na ko Piripi i heke atu ki te pa o Hamaria, a kauwhau ana ia te Karaiti ki a ratou. ... ¹² Ua faaroa ratou ia Philipa a poro ai oia i te parau no te basileia o te Atua... (Te Okipa 8:5, 12).

Na haapii rā lesu, Paulo e te mau pīpī e e ere i te mea ohie ia tomo i roto i te Basileia o te Atua:

²⁴ A ka hite a Ihu i tona pouri, ka mea, Ano te whakauaua o te tapoko o te hunga taonga ki te rangatiratanga o te Atua! ²⁵ Erangi hoki te haere o te kamera ra te kowhaeo te ngira he mea takoto noa i te haere o te tangata taonga ki roto ki te rangatiratanga o te Atua.

²⁶ Na ka mea te hunga i rongo, Ko wai ra e ora?

²⁷ Otira i mea ia, Ko nga mea e kore e taea e te tangata, ka taea e te Atua. (Luka 18:24-27).

²² "E tia ia tatou ia tomo i roto i te basileia o te Atua na roto i te mau ati e rave rati." (Okipa 14:22).

³ E tika ana kia whakawhetai matou ki te Atua i nga wa katoa mo koutou, e oku teina

he mea tika, no te mea e tupu nui ana to koutou whakapono, e hira ake ana hoki te aroha o tetahi; o tetahi o koutou tetahi ki tetahi; ⁴ i whakamanamana ai matou ki a koutou i roto i nga haki a te Atua, mo to koutou manawanui, mo to koutou whakapono i roto i o koutou whakatoi katoa, i nga tukinotanga hoki e whakaririka kau ana koutou; ⁵ He tohu tenei mo te tika o ta te Atua whakawa, kia kia ai koutou he tau mo te rangatiratanga o te Atua, e mamae nei koutou; ⁶ ¹ te mea e mea tia i te Atua ia takoo atu i te ati i te feia e haapeapea ra ia outou, ⁷ e ia horoa mai i te taata e peapea ra i te faaeareaa i pihai iho ia matou ia hekeuhia mai

te Fatu ra o Iesu mai te rai' mai e ta 'na mau melaki puai; (2 Tesalonia 1:3-7).
).

No te mau fifi, o te taki noa tei piikia e tei maitikia i teie nei tau no te riro ei melo no te reira (Mataio 22:1-14; Ioane 6:44; Hebera 6:4-6). E piikia te taki atu i muri a'e, mai ta te Bibilia e faaite ra e "te feia i hapa te aau ra, e noaa ia te ite, e te feia i amuama ra, e haapii ia i te parau." (Isaia 29:24).

Ma haapii te Apostolo Petero e, e mea mure ore te basileia, e e mea ti'a ia haapa'o-maite-kia te evanelia a te Atua ia ore ana'e te haavaraa:

¹⁰ Na, e oka teina, kia puta to koutou uaaa ki te whakau i to koutou karangatanga, i to koutou whiriwhiringa: ki te maki hoki koutou i enei mea, e kore rawa koutou e he; ¹¹ No te mea e na reira outou i te tomo raki i roto i te basileia mure ore o to tatou Fatu e te Faafira o Iesu Mesia (Petero 2, 1:10-11).

¹⁷ Ko te wa hoki tenei e timata ai te whakawa ki te whare o te Atua; a ki te mea hei a tatou te tuatahi, he aka te mutunga o te hunga e kore e takuri ki te rongopai o te Atua? (Petero 1, 4:17).

Te mau buka hopea o te Bibilia e te Basileia

Te haapii ra te Bibilia e "e aroha te Atua" (Ioane 1, 4:8, 16) e o Iesu te Atua (Ioane 1:1, 14)—E Ari'i aroha to te Basileia o te Atua e e turu ta 'na mau ture i te here, eiaha râ te riri. (Cf. Apokalupo 22:14-15).

Te faaite atoa ra te Bibilia e e tono te Atua i te hoë melaki o te poro i te evanelia mure ore o te basileia o te Atua (Apokalupo 14:6-7) e i muri iho, te taki atu melaki no te faaite e noa 'tu to 'na hauru raki, ua topa o Babulonia (Apokalupo 14:8-9). E riro teie mau poroi ei mau haapapuraa no te evanelia ta to te ao i farii na mua "e ei ite e e riro hoi ei tumu no te "feia raki roa" o te haere mai i te Atua i te hopea ra (Apokalupo 7:9-14).

Kaore i rite ki te mana whakamutunga o Papurona ka ara ake ka hinga (cf. Apokalupo 18:7-18), ko te wahanga whakamutunga o te rangatiratanga o te Atua ka mau tonu;

¹⁵ Na ha whakatangi te whitu o nga anahera, a ha puta mai nga reo nūnui i te rangi, e mea ana, Kua riro nga rangatiratanga o tenei ao hei rangatiratanga mo to tatou Ariki, mo tana Karaiti, a ha hingi ia ake ake. (Apokalupo 11:15).

Ka hingi a Ihu i roto i te rangatiratanga! E te faaite ra te Biblia e piti o ta 'na mau i'oa:

¹⁶ He ingoa ano tona kua oti te takituki ki runga ki tona kakahu, ki tona huba, KO TE KINGI O NGA KINGI, KO TE ARIKI O NGA ARIKI (Revelation 19:16).

O Iesu anaé anei te faatere? Whakaaro hia tenei waakanga:

⁴ Na ha kite ahau i nga torona, a noho ana ratou i runga, a ha tukua te whakawa ki a ratou. I kite ano ahau i nga wairua o te hunga i poutoa hei whakaatu mo Ihu, mo te kupy hoki a te Atua, kihai nei i koropiko ki te karareke, ki tona whakapakoko ranei; kahore ano hoki i mau tana tohu ki o ratou rae, ki o ratou ringa. Na ha ora ratou, ka hingi taki me te Karaiti, kotaki mano tau. . . ⁶ Hari tonu, tapu tonu te tangata he wahi nei tona i te aranga tuatahi. Kare o ratou mana i runga i te raa o te mate, mari ra ka miro ratou ei taunga na te Atua e na te Mesia, e ha tutara ratou ma letu e okotai tauatini mataiti (Apokalupo 20:4, 6).

E faatiakia mai te manu Kerisetiano mau no te faatere e te Mesia hoë tausani matakiti! No te mea e vai te basileia e a muri noa 'tu (Apokalupo 11:15), area taua faatereraa i faahikitihia ra, hoë noa tausani matakiti. No reira vau i faahiki ai i te reira na mua "e te tubaa matamua o te basileia—te pae tino, te mileniuma, te tubaa taa ē atu i te tubaa hopea, hau atu i te pae varua.

Ua tabulakia te taki mau ohipa i roto i te Buka a te Apokalupo mai tei tupu i rotopu i te mau mileniuma e te hopea o te Basileia o te Atua:

⁷ E ia hope na matakiti hoë tausani, e tuuhia 'tu Satani i roto i to 'na tapearaa ⁸ e e haere oia e haavare i te mau fenua i na poro e maha o te fenua nei, ia Goga e ia Magoga, ia haaputuputa ia ratou i te tamai: te onepu o te moana. ... ¹¹ ¶ A ka kite ahau i tetaki torona nui, ma, i tetaki hoki e noho ana i ranga, rere ana te whenua me te rangi i tona kanohi. A kakore he wahi i kitea mo ratou. ¹² I kite ano ahau i te hunga mate, i te hunga nunui, i te hunga ririki, e tu ana i te aroaro o te Atua, na kua whakatauheratia nga pukapuka. Na kua whakatauheratia tetaki atu pukapuka, ko te pukapuka o te ora. Na ka whakawakia te hunga mate e rite ana ki a ratou maki, ki nga mea i takituhia ki nga pukapuka. ¹³ I tukua mai hoki e te moana te hunga mate i roto ia ia, i tukua mai ano e te mate raua ko te reinga te hunga mate i roto ia raua. Na ka whakawakia ratou, tenei, tenei, me tana maki ano. ¹⁴ Na ka panga te mate me te po ki te roto ahi. Ko te mate tuarua tenei. ¹⁵ E tei ore i itea tei papairia i roto i te buka ora, ua karihia ia i roto i te roto auaki (Apokalupo 20:7-8, 11-15).

Te faaite ra te Buka a te Apokalupo e te vai ra te hoë tuhao i muri aé i muri aé i te hoë tausani matakiti faatereraa e i muri aé i te piti o te pokeraa:

¹ ¶ Na i kite ahau i te rangi hou, i te whenua hou: kua pakemo hoki te rangi tuatahi, me te whenua tuatahi. Kua kore ano he moana. ² I kite ano ahau, a Hoani, i te pa tapu, i Hiruharama hou, e heke iko ana i te rangi i te Atua, rite rawa, ano he wakine marena hou kua oti te whakapajpai mo tana tane. ³ A ka rongo ahau i te res nui no te rangi e mea ana, Na, hei nga tangata te tapenakara o te Atua, a ka noho ia ki a ratou, a hei iwi ratou mana. Ka noho tonu te Atua ki a ratou, ka waiko hei Atua mo ratou. ⁴ Ka murua hoki e te Atua nga roimata katoa io ratou kanohi; kore ake ke mate, kakore he pouri, kakore he aue. Kare hoki ke mamae, no te mea kua pakemo nga mea o mua. (Apokalupo 21:1-4)

¹ Na ka whakakitea mai e ia ki ahau he awa wai ora, piata tonu me te karaike, e puta mai ana i te torona o te Atua raua ko te Reme. ² I waenganui o tona ara, i tetaki taha, i tetaki taha o te awa, ko te rakau o te ora, kotaki tekau ma rua ona kua, e hua ana te rakau o tenei rakau, o tenei marama, i tenei marama. Ko nga rau o te rakau hei whakaora i nga iwi. ³ A kore ake he kanga i muri nei : ko reira ano hoki te torona o te Atua raua ko te Reme; a ka maki ana pononga ki a ia. ⁴ E kite ratou i tona mata, ka mau hoki tona ingoa ki o ratou rae. ⁵ A kore ake o reira po: kore ake o ratou rama me te marama o te ra: e whakamaramatia ana hoki ratou e te Ariki, e Ihowa. A ka kingi ratou ake ake. (Apokalupo 22:1-5)

A kio na i teie faatereraa, tei muri aé i te hoë tausani matakiti, tei roto te mau tavini a te Atua e e vai noa e a muri noa 'tu. Ko te Pa Tapu, kua oti te whakarite ki te rangi, ka mahue i te rangi, ka keke iho ki te whenua. Ko te timatanga tenei o te wakanga whakamutunga o te rangatiratanga o te Atua. He wa karekau he mamae, he mamae ranei!

E paraki te feia mārū i te fenua (Mataio 5:5) e te mau mea atoa (Apokalupo 21:7). E maitai aé te fenua, e tae noa 'tu te Oire Moá e vai ra i nia iho, no te mea e faaohipakia te mau haerea o te Atua. Kia mohio koe:

⁷ Kare he mutunga o te nui o tana kawanatanga me te rangimarie (Isaia 9:7).

Papu maitai e tupu te maraaraa i muri aé i te haamataraa te tuhua hopea o te Basileia o te Atua a auraro ai te taata atoa i te faatereraa a te Atua.

He wa tino ataahua tenei:

⁹ Engari ko te mea ia i tubuhia, Kare te kanohi i kite, kare ano te taringa i rongo, kare ano i tapoko ki te ngakau o te tangata nga mea kua rite i te Atua mo te hunga e aroha ana ki a ia. ¹⁰ Ua faaite mai rā te Atua i te reira ia tatou na roto i to 'na Varua (Korinetia 1, 2:9-10). He wa tino pai! E faatupu te

*Basileia o te Atua i te hoē oraraa maitai aē e a mari noa 'tu. Kaore hōe e kia kia
kia whai waaki hōe?*

5. Pagbabotan apap sayod usab kitanga angsoberano unsang paagi nga kin

Ua mana'ō anei te mau orometua matamua no te Mesia e e tia ia ratou ia poro i te evanelia o te hoë Basileia mau o te Atua?

Ae.

Tau matahit i teie nei, i roto i te hoë oreroraa parau i horoahia e te Orometua haapii ra o Bart Ehrman no te Fare haapiiraa tuatoru no North Carolina, ua faahiti pinepine oia, e ma te taro, e taa ē atu i te rahiraa o te feia e parau ra e e Kerisetiano ratou i teie mahana, ua poro lesu e Ta 'ha mau p̄p̄l matamua i te Basileia o te Atua. Noa 'tu e mea taa ē roa te taa-ē-raa o te taote Ehrman no nia i te Kerisetianoraa i to te Ekalesia tamau a te Atua, e farii tatou e o te evanelia o te basileia ta lesu iho i poro e ta 'ha mau p̄p̄l i tiaturi, mohio hi tenu.

Ko te Takitaki me te Kauwhau o te Kawenata Hou o mari mai i te Kawenata Hou

Ua riro te Basileia o te Atua ei tukaa faufaa roa o tei parauhia e "te aōraa Kerisetiano taatoa tahito roa "ē i ora mai" (Holmes MW Ancient Christian Sermon. The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations, 2nd ed. Baker Books, Grand Rapids, 2004, wh. 102). Te vai ra i roto i teie Aōraa Kerisetiano tahito teie mau parau no nia i te reira:

5:5 Na , e matau ana koutou, e oku teina, he mea iti noa to tatou noho ki te ao hikokiko, engari he mea nui, he mea whakamiharo te kāpū whakaari a te Karaiti: okioki atu ki te rangatiratanga e haere mai ana, ki te ora tonu.

Ko te korero i runga ake nei e whakaata ana chara te rangatiratanga i tenei wa, engari ka haere mai a ka mau tonu. I tua atu, ko tenei korero tawhito e kī ana:

^{6.9} *Na, ki te kore e taea e nga tangata tika penei te whakaora i a ratou tamariki i runga i a ratou maki tika, he aha ta tatou ea ai mo te tomo ki te rangatiratanga o te Atua ki te kore tatou e pupuri i to tatou iriiringa kia ma, kia pokekore? Ko wai ranei hei kaikorero mo tatou ki te kahore e kitea he tapu, he maki tika?* ^{9.6}

Na, kia aroha tatou tetaki ki tetaki; kia tapoko hatoa ai tatou ki te rangatiratanga o te Atua. ^{11.7} *No reira, mai te mea ua ite tatou i te mea tia i mua i te aro o te Atua, e tomo ia tatou i roto i to 'na basileia e e farii tatou i te mau parau fafau "aore i faarohia e te taria, aore hoi i hiōhia e te mata, e aore hoi i manaōhia e te aau o te taata nei".*

^{12.1} *Na, kia tatari tatou ki te rangatiratanga o te Atua i tenei haora, i tenei haora, i runga i te aroha, i te tika, kahore hoki tatou e mohio ki te ra e puta mai ai te Atua.* ^{12.6} *Ka mea ia, Ka tae moi te rangatiratanga o toku Matua.*

Te faaite ra te mau parau i nia nei e te hinaarohia ra te here na roto i te oraraa taro, aita ā tatou i tomo i roto i te Basileia o te Atua, e e tupu te reira i muri aē i te mahara o te faraa mai o te Atua—oia hoi i muri aē i to lesu hoīraa mai. Ko te rangatiratanga o te Matua me te rangatiratanga ehara i a lhu anake.

He mea whakamiharo ko te kauhau Karaitiana tawhito rawa atu kua takua e te Atua kia ora, e whakaako ana i te rangatiratanga o te Atua e whakaahona ana e te Kawenata Hou me te Haki Haere tonu a te Atua i tenei wa (ka taea pea mai i te Haki a te Atua, engari ko te iti o taku mohiotanga ki te reo Kariki ka whakawhāititia taku kaha ki te whakaputa korero pakari ake).

Nga Rangatira o te Haki o te Rautau Tuarua me te Rongopai o te rangatiratanga

Me toku i te timatanga o te rau tau 2 ko Papias, he tangata whakarongo ki a Hoani me tetaki hua o Polycarp, i kīia he tapu e nga Katorika Roma, i whakaako i te rangatiratanga o te mano tau. Ua papai o Eusebius e ua haapii o Papias :

... e vai mai te hoë mileniuma i muri aé i te tia-faahou-raa mai te pohe mai, ia haamauhia te faatereraa taata iho a te Mesia i nia i te fenua nei. (Nga kongakonga o Papias , VI. A hió atoa Eusebius, Aamu o te Ekalesia, Baka 3, XXXIX, 12)

Papias he wa tino nui teneri:

He pera aro, [I kii ia] he witi e hua mai kia tekau

mano nga puku, kia kotaki tekau mano nga witi o ia puku, kia kotaki tekau pauna paravaa maramara, parakore, paraoa pai katoa; kia rite aro te ahua o nga aporo, nga kakano, me te tarutara; e te mau animala atoa, e amu anaé i te mau tauá o te fenua nei, ia vai hau e te au maite, e ia auraro maitai i te taata. " (Na Papias, te hoë taata no takito ra tei fuaite i te fuaiteraa no nia i teie mau mea, e taata faaroa oia ia Ioane e e hoa no Polycarp, i roto i te maha o ta 'na mau buka; e rima hoki nga pukapuka nana i titó...) (Nga kongakonga o Papias , IV)

Te na ò ra te mata i muri aé i te Faufaa Apí i to Karinetia e:

^{42:1-3} Ua farii te mau Apostoloi i te Evanelia no tatou mai te Fatu ra ia lesu Mesia; I tonoa mai a Ihu Karaiti e te Atua. Ina, no te Atua a te Karaiti; ko nga apotoro hoki no te Karaiti. Koia raua i haere mai i ta te Atua i pai ai i runga i te tikanga i whakaritea. Na, i te mea ka riro mai i a ratou te kupy whakahau, ka tino u rawa, ke mea na te aranga mai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, ke mea whakau i runga i te kupy a te Atua, i runga aro i te tino u o te Wairua Tapu, ka haere atu ratou me te rongopai, ara ka haere mai te rangatiratanga o te Atua.

Ko Polycarp of Smyrna he kaiaraki Karaitiana tuatahi, he akonga ia na Hoani, ko te whakamutunga o nga apotoro tuatahi i mate. Polycarp c. 120-135 AD i whakaako :

Ka hōa te hunga rawakore, me te hunga e whakatoia ana mo te tīka: no ratou hoki te rangatiratanga o te Atua. (*Polycarp. Letter to the Philippians*, Upoko II. Mai i *Ante-Nicene Fathers, Volume 1* na Alexander Roberts & James Donaldson i whakatika. Putanga Amerika, 1885)

ta 'na ra hanahana ... te wairua; "E te feia fuaturi, e te tariata, e te hamani ino ia ratou iho, e ore ratou e paraki i te basileia o te Atua, " e te feia atoa e rave i te mau mea au ore e te au ore. (*Ibid*, Upoko V)

Na, kia mati tatou ki a ia i runga i te weki, i te weki, ki te pera ano me tana i whakahau mai ai ki a tatou, me ta nga apotoro hoki i kauwhau ai i te rongopai ki a tatou, me nga poropiti i korero i mua i te haerenga mai o te Ariki. (*Ibid*, Upoko VII)

Mai ia vetaki ē i roto i te Faufaa Api, ua haapii o Polycarp e, te feia parau-tia, eiaka te feia ofati ture, e paraki i te Basileia o te Atua.

Ko nga korero e whai ake nei i kūkia na Polycarp i ako:

Na i to muri iho hapati ka mea; 'Whakarongo mai ki taku kūpu whakahau, e nga tamariki aroha a te Atua. I whakaoati ahau i a houtou i te wa e noho ana nga episekopo, a inianei ka whakahau aro ahau ki a houtou katoa kia haere i runga i te whakapaipai, i te tīka i runga i te ara o te Ariki... Kia mataara, kia roho rite aro, hei tāmaha o houtou ngatau, ki te ture hou . mo te aroha tetahi ki tetahi, ka puta ohorere mai tonu taenga mai aro he uira tere, te whakawa nui a te ahi, te ora tonu, tonu rangatiratanga kore mate. E te mau mea atoa i haapihia e te Atua, ua ite outou, ia imi outou i te mau Papai i faauruahia, a papai'i i te pene a te Varua Maitai i roto i to outou aau, ia vai noa te mau faaueraa i roto ia outou e ore e mou.' (*Life of Polycarp, Chapter 24*. JB Lightfoot, *The Apostolic Fathers*, vol. 3.2, 1889, pp. 488-506)

Melito o Sardis, he rangatira o te Haki a te Atua, c. 170 AD, i whakaako:

Ko te ture hoki i puta mai i roto i te rongopai, i te mea tawhito i roto i te mea hou, i puta takitaki mai i Hiona, i Hiruharama; e te ture i horoakia mai i roto i te aroha, e te hokoā i roto i te kotu i oti, e te arenio i roto i te Tamaiti, e te mamoe i roto i te taata, e te taata i roto i te Atua...

Engari ko te rongopai i noho hei whakamarama mo te ture me ona

whakatutukitanga, i te mea ko te haki te whare taonga o te pono...

Ko ia tenei nana tatu i whakaora mai i te pononga ki te herekore, i te pouri ki te marama, i te mate ki te ora, i te tukino ki te rangatiratanga mutunga kore. (Melito. Homily on the Passover. Verses 7, 40, 68. Translation from Kerux:

The Journal of Online Theology.

<http://www.kerux.com/documents/KeruxV4N1A1.asp>)

No reira, i mohiotia te rangatiratanga o te Atua he mea pumau, ehara i te mea ko te Haki Karaitiana, Katorika ranei o naianei me te ture a te Atua.

Ko tetaki atu tuki i waenganui o te mutunga o te rau tau tuarua e whakabau ana i nga tangata ki te titiro ki te rangatiratanga:

No reira, kaua tetaki o koutou e tinikanga, e titiro ki muri, engari kia hikiko te whakaaro ki te Rongopai o te rangatiratanga o te Atua. (Roman Clement. Recognitions, Buka X, Pene XLV. No roto mai i te mau metua tane Ante-Nicene, Buka 8. Na Alexander Roberts & James Donaldson i whakatika. Putanga Amerika, 1886)

Hau atu à, noa 'tu e aita te reira i papaihia e te hoë i roto i te ekalesia mau, te papai i te afaraa o te piti o te senekele tei parauhia Te Shepherd of Hermas i roto i te kuriraa a

Roberts & Donaldson i te faahiparaa i te parau ra "Basileia o te Atua" akuru ma maha taime.

te mau Kerisetiano mau, e tae noa 'tu e rave rahi o tei parau i te Mesia, i te taki mea no nia i te Basileia o te Atua i te piti o te senekele.

Ma taa atoa i te taata mo'a katolika e i te pae hitia o te rā o Irenaeus e i muri aē i te tia-faahou-raa, e tomo te mau Kerisetiano i roto i te Basileia o te Atua. A hī'o na i ta 'na i papai; c. 180 AD:

Ko te ahua hoki tenei o te hunga kua whakapono, hei roto tonu hoki i a ratou te Wairua Tapu i homai nei e ia i te iriiringa, e puritia ana e te tangata nana i tango, ki te haere ia i runga i te pono, i te tapu, i te tika, i te manawanui. No te mea he aranga to tenei wairua i roto i te hunga e whakapono ana, ka riro aro te tinana i te wairua, me te taka aro o taua wairua, i runga i te kaha o te Wairua Tapu, ka ara ake, ka tomo ki te rangatiratanga o te Atua . (Irenaeus, St., Pihopa o Lyon. He mea whakamaori mai i te reo Arameni na Armitage Robinson. Ko te Whakaaturanga o te Kauwhau Apototo, Upoko 42. Wells, Somerset, Oketopa 1879. / taia ki te SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE. NEW YORK: TE MACMILLAN CO, 1920).

Theophilus no Anetiohia:

Heoi ano taku korero mo tona pai; ki te kīia e abau he rangatiratanga, engari ka whakahua abau i tona kororia... Mehemea hoki i hanga e ia ia he mea matekore no te timatanga, kua waiko e ia hei Atua. ... Aita Dia i hamani ia'na i te tahuti ore e te mea tahuti noa, mai ta tatou i parau i nia nei, e neheneke oia e rave i na mea e piti ra; na, ki te anga atu ia ki nga mea o te matekore, ki te pupuri i te whakahau a te Atua, ka riro ia ia he atu mo te matekore, a ka waiko hei Atua. (Theophilus, To Autolycus , 1:3, 2:27)

Ua papai te taata mo'a Katolika, o Hippolytus, i te omuaraa o te senekeli toru:

E e farii outou i te basileia o te rai, o outou o tei ite i te Arii Tiretiera, i to outou parahira a i teie nei orarua. A ka waiho koe hei hoa mo te atuatanga, hei hoa hainga mo te Karaiti, kia kore ai e whakamahia e te hikia, e te hikia, e kore aro e maumauria e te mate. He Atua koki koe : ko nga mamae katoa koki i oma ai koe i a koe i te tangata nei, i homai e ia ki a koe, no te mea no te mea i hanga e te tangata te ahua o to mate , otira ko nga mea katoa e rite ana ki ta te Atua hoatutanga, kua korerotia e te Atua kia hoatu ki a koe; kua whakatapua, kua wharanau ki te matekore. (Hippolytus. Refutation of All Heresies, Pukapuka X, Upoko 30)

Ko te whainga mo te tangata ko te whakaautua i roto i te rangatiratanga o te Atua e haere mai nei.

Nga Raruraru i te Rua Tuarua me te Tuatoru

Ahakoa te nui o te whakaae, i te rua o nga rautau, ka whakatika mai tetaki kaihautu whakakee i te ture ko Marcion te ingoa . Ua haapii Marcion i te ture a te Atua, te Sabati, e te Basileia mau o te Atua. Noa 'tu e ua faahapakia oia e Polycarp e te taki atu mau taata, ua farerei oia i te Ekalesia no Roma no te hoë taime roa e mai te huru ra e e mana to 'na i reira.

I te rua me te toru o nga rau tau, ka timata nga tokunga korero ki Alexandria (Hipa). E rave rahi feia faahoko'a tei patoi i te haapiiraa o te basileia e haere mai nei. A kri'o na i te parau no nia i te taki o taua mau taata faahoko'a ra:

I wharanau a Dionysius i roto i te wharanau rangatira me te whai rawa i Alexandria, a i akona ki o raatau whakaaro. Ua faarue oia i te mau fare haapiiraa etene no te riro mai ei piaki no Origen, o ta 'na i manuia i roto i te tiaauraa i te fare haapiiraa catechetical no Alexandria..

Ko Clement, Origen, me te kura Gnostic e whakakino ana i nga whakaakoranga o nga korero tapu na roto i o raatau whakamaarama pohewa me te whakataurite... i whiwhi ratou i te ingoa "Allegorists." I whawhai a Nepos ki nga Kaitohutoka, me te hii ka tu he rangatiratanga o te Karaiti ki runga i te whenua...

Ua mārō o Dionysius i te mau pōpī a Nepos, e na roto i ta 'na parau... "te kura o te mau mea e vai ra i teie nei i roto i te basileia o te Atua." Ko te korero tuatahi tenei mo te rangatiratanga o te Atua e tu nei i tenei wa o nga hakī...

Ua aō o Nepos i ta ratou hape, ma te faaite e e ere te basileia o te rai'i te hoē faakohō'raa, o te basileia mau rā o to tatou Fatu i roto i te tia-faakou-raa no te ora mure ore...

Na ko te whakaaro o te rangatiratanga ka puta mai i tenei ahuatanga o nga mea ka puta mai i roto i te kura Gnostic o Allegorists i lkipa, AD 200 ki te 250, he rau tau ki mua i te wa i kīia ai nga episekopo o te rangatiratanga hei noho i te torona. ...

I whakaaroaia e Clement te whakaaro o te rangatiratanga o te Atua hei ahuatanga o te matauranga hinengaro pono mo te Atua. Ua faataa o Origen i te reira mai te hoē auraa pae varua i hunahia i roto i te rata o te mau Papai. (Ward, Henry Dana. Te Evanelia o te Basileia: E ere no teie nei ao; E ere i teie nei ao; e haere mai rā i roto i te fenua i te rai'i ra, no te tia-faakou-raa mai te pohe mai e no te faakohō'raa mai i te mau mea atoa. Na Claxton i papai; Remsen & Haffelfinger, 1870, wh. 124-125)

No reira, a haapii ai te Episekopo Nepos i te Evanelia o te Basileia o te Atua, ua tamata te feia faakohō'a i te imi i te hoē maramarama hape, e ere i te mea papa. I ngana ano a Pitopha Apollinaris o Hierapolis ki te whawhai i nga he o nga kaikorero mo te wa ano. Ko te

hunga pono i roto i te Haki a te Atua i tu mo te pono o te rangatiratanga o te Atua puta noa i te hitoria.

Ua haapii Herbert W. Armstrong i te Evanelia o te Basileia, Hau ataa

I te rau tau 20, ka tukituki a ^{Herbert} W. Armstrong kua mate:

No te mea ua patai' ratou i te evanelia a te Mesia. . . , me whakakapi te ao i tetaki atu mea hei whakakapi. Me hanga e ratou he tūihanga! No reira kua rongo tatou i te rangatiratanga o te Atua e kīia ana he korero noa - he whakaaro pai i roto i nga ngakau o te tangata - e whakaiti ana i te rangatiratanga o te Atua ki tetaki mea tino noa, kahore he mea pono! Ko etahi kua poheke ko te "EKALESIA" te rangatiratanga. . . Ua ite te peropheha Daniela, tei ora na e 600 matahiti hou te Mesia, e e basileia mau te basileia o te Atua-e faatereraa i nia i te fenua.

MAU TAATA i nia i te fenua nei . . .

I konei. . . ko te whakamaramatanga a te Atua mo te RANGATIRATANGA O TE ATUA: "I nga ra o enei kingi..." -e korero ana i konei mo nga matimati kotaki tekau, he rino tetaki waki, he aku pakarukaru tetaki waki. Tenei, na roto i te hono i te poropititanga ki a Daniela 7, me te Apokalypso 13 me te 17, e korero ana ki te UNITED STATES OF EUROPE hou e hanga nei inaiane. . . i mua i ou kanohi! Te faatua ra te Apokalypso 17:12 i te mau haamaramaramaraa e e riro te reira ei takoheraa o te mau Arii Ahura, e aore ra, o te mau arii e (Apo. 17:8) e faatia faahou mai i te Emepera Roma tahito. . .

Ia tae mai te Mesia, e haere mai oia ei Arii no te mau arii, e faatere i te fenua taataa (Apo. 19:11-16); e TONA RANGATIRATANGA - TE RANGATIRATANGA O TE ATUA - e ki ana a Raniera, KA MOU enei rangatiratanga katoa o te ao. Te na ô ra te Apokalypso 11:15 i te reira na roto i

teie mau parau: "Ua riro te mau basileia o teie nei ao ei basileia no to tatau Fata e no ta 'na ra Mesia: e e arii oia e a muri noa 'tu"! Ko TE RANGATIRATANGA O TE ATUA tenei. Ko te matunga tenei o nga kawanatanga o naanei—ae, tae noa ki te United States me nga iwi o Ingangangi. Ko reira ratou hei rangatiratanga, hei Kawanatanga, mo te Ariki, mo Ihu Karaiti, hei KINGI mo nga kingi o te whenua hatoa. Ma tenei e tino marama ai ko te RANGATIRATANGA O TE ATUA he KAWANATANGA. I te mea he RANGATIRATANGA te Emepaea Karari—he RANGATIRATANGA hoki te Emepaea o Roma—he rangatiratanga aro hoki te rangatiratanga o te Atua. Ko te tango i te KAWANATANGA o nga IWI o te ao. I WHANAUHIA a Ihu Karaiti hei KINGI—he RANGATRA! . . .

Ko taua Ihu Karaiti aro i haere i runga i nga pukepuke me nga raorao o te Whenua Tapu me nga huaraki o Hirukarama neke atu i te 1,900 tau ki muri ka hoki mai aro. Ka mea ia ka hoki mai aro. I muri aé i to 'na faasatauro-raa-hia, ua faatia mai te Atua ia 'na mai te pohe mai i muri aé e toru mahana e toru rui (Mat. 12:40; Ohipa 2:32 ; 1 Kor. 15:3-4). I kake atu ia ki te Torona o te Atua. Ko te tari matua o te Kawanatanga o te Ao (Ohipa 1:9-11; Heb. 1:3; 8:1; 10:12; Apo. 3:21).

Ko ia te "tangata rangatira" o te kāpū whakarite, i haere ki te Torona o

Te Atua—te "fenua atea"—e faatoroa hia ei Arii no te mau arii i nia i te mau fenua atoa, e e ko'i mai i te fenua nei (Luka 19:12-27).

Tei te rai' faahou à oia e tae noa 'tu i "te tau e faaho'hia mai ai te mau mea atoa ra" (Ohipa 3:19-21). Ko te whakakohinga ko te whakakoki mai ki tetahi ahuatanga o mua. I roto i tenei take, ko te whakakohinga mai o te kawanatanga a te Atua i runga i te whenua, me te whakakoki mai i te rangimarie o te ao, me nga tikanga utopia.

Te mau arepurepuraa o te ao nei; te mau tamai' e te mau mārōraa tei tupu i roto i te mau fifi raki o te ao nei, ia ore te Atua e faaō mai; e ore roa te tino taata e ora (Mat. 24:22). I te mutunga o te wa e roa ai te whakaroa i nga oranga katoa mai i tenei ao, ka hoki mai a Ihu Karaiti. I tenei wa ka haere mai ia hei Atua atua. Te haere mai nei oia ma te mana e te hanahana atoa o te Poiete e faatere ra i te ao taatoa nei. (Mat. 24:30; 25:31.) Te haere mai nei oia ei "Arii no te mau arii, e te Fata o te mau fata" (Apo. 19:16), no te haamau i te faatereraa hau roa "ē o te ao nei e no te faatere i te mau nunaā atoa "ma te raaū auri." (Apo. 19:15; 12:5) . . .

Kaore a te Karaiti e manakohia?

Engari ka hamama te tangata i runga i te harī, ka powhiri mai ki a ia i runga i te tino harikoa me te ngakau nui - ka tae aro ki nga haki o te Karaitiana tuku iho?

E kore ratou e! Ka whakapono ratou, no te mea ko nga minita teka a Hatana (II Kor. 11:13-15) kua tinihangatia ratou, ko ia te anatikaraiti. E riri te mau chalesia e te mau nunaā i to 'na taeraa mai (Apo. 11:15 e te 11:18), e e tamata mau te mau nua faehau i te aro ia 'na no te haamou ia 'na (Apo. 17:14)!

E faaō te mau nunaā i roto i te tamai' raki o te Tamai' Raki III o te ao nei e fatata maira, e te aroraa i Ierusalem (Zek. 14:1-2) e i mari iho e ho'i mai ai te Mesia. Na roto i te mana teitei e "aro oia i taua mau fenua ra" e aro ra ia 'na (irava 3). E pau roa oia ia ratou (Apo. 17:14)! "E tia to 'na avae i taua mahana ra i nia i te mouā Oliveta," i te hoē atea poto roa i te pae hitia o te rā o Ierusalem (Zek. 14:4). (Armstrong HW. The Mystery of the Ages, 1984)

Te parau ra te Biblia e e ho'i mai Iesu e e apootia oia, e rave raki rā te aro ia 'na (Apokalupo 19:19). He tokomaka ka hii (i runga i te mohiotanga poheke o nga poropititanga

o te Paipera, engari na te mea he poropiti teka me nga mea ngaro) ko Ihu te hokinga mai ko te anatikarati whakamutunga!

Ko nga mea e whai ake nei na Herbert Armstrong:

Ko te karakia pono—ko te pono o te Atua i whakakahangia i runga i te aroha o te Atua i homai e te Wairua Tapu... OIAI KADRE E KOREROtia mo te mohio ki te Atua me Ihu Karaiti—mo te mohio ki te TIKA—me te mahana o te ARDHA o te Atua!...

Te mau haapiiraa a te Ekalesia mau a te Atua, o te "ora i te mau parau atoa" o te Biblia...

Ka peka ke nga tangata i te huaraki ki te "hoa"—ko te ara o te aroha o te Atua.

HE HAWAI HOU ka mau i te whenua! (ibid)

Ko te TANGATA HOU ko te rangatiratanga o te Atua. Te parauraa e, e haere mai te nunaapī e ia niuhia i nia i te here, o te hoē īa tuhā raki o te parau no te evanelia mau o te basileia ta lesu e Ta'na mau pōpi i haapii. Tera te taki mea ta matou i roto i te Ekalesia tamau a te Atua e poro nei.

Ma ite o Herbert Armstrong e te haapii ra o lesu e ua patoi te totaiete taata, noa 'tu e te manaō ra ratou e te hinaaro ra ratou e auraro, i te haru oraraa 'horoa', te eā o te here. E au ra e aita hoē aē taata i taa maitai i te auraa o ta lesu e haapii ra.

Ko te whakaoranga na roto ia Ihu he wahanga o te Rongopai

I teie nei, te uiui nei te taki pae o tei tao i te reira no nia i te pokeraa o Iesu e to 'na tiaraa i roto i te faaoraraa. Ae, he wahanga tera o te rongopai i tukia e te Kawenata Hou raua ko Herbert W. Armstrong.

Ko te Kawenata Hou e whakaatu ana ko te rongopai ko te whakaoranga na roto ia Ihu:

¹⁶ Kare hoki ahau e whakama ki te rongopai o te Karaiti: ko te kaha hoki ia o te Atua hei whakaora mo nga tangata katoa e whakapono ana, mo te Hurai ki mua, mo te Kariki aro hoki (Roma 1:16).

¹⁷ No reira ko ratou tonu te hunga i whakamarararia ki te kauwhau ki nga wahi katoa

te kuru. ⁵ Na ko Piripi i heke atu ki te pa o Hamaria, a kauwhau ana ia te Karaiti ki a ratou. ... ¹² Otira i to ratou whakapontanga ki a Piripi i a ia e kauwhau ana i nga mea o te rangatiratanga o te Atua, mo te ingoa hoki o Ihu Karaiti, ka imiuria nga tane me nga wakine. ... ²⁵ E oti a'era to raua fuaiteraa e te a'ora a i te parau a te Fatu, ko'i atura raua i Ierusalem, a poro ai i te evanelia i te mau oire iti e rave raki o to Samaria. ²⁶ Na ka horero tetaki anahera a te Ariki ki a Piripi... ⁴⁰ I kitea a Piripi ki Ahota . Na ka haere ia, ka kauwhau ki nga pa katoa, a tae noa ia ki Hibaria. (Ohipa 8:4, 5, 12, 25, 26, 40)

¹⁸ Ka kauhautia e ia a Ihu me te aranga ki a ratou. (Ohipa 17:18).

³⁰ Na e rua tino tau i noho ai a Paora i roto i tonu whare i utua, a whakamanuhiritia ana e ia te hunga katoa i haere mai ki a ia, ³¹ A maia tonu ia ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua, ki te whakaako i nga mea o te Ariki, o Ihu Karaiti, kihai hoki i riria e tetaki. (Ohipa 28:30-31).

A tapao na e tei roto te pororaa ia lesu e te basileia. Te mea peapea, te erekia ra te hoë maramaramaraa tano no nia i te evanelia o te Basileia o te Atua i te mau haapiiraa a te mau chalesia Heleni-Roma.

Inaha, no te tauturu ia tatou ia riro ei melo no taua basileia ra, ua here roa te Atua i te taata e ua tono mai Dia ia lesu ia pohe no tatou (Ioane 3:16-17) e ua faaora ia tatou na roto i to 'na aroha (Ephesia 2:8). E tuhā te reira o te parau apī maitai (Ohipa 20:24).

Te Evanelia o te Basileia ta te ao e kinaaro ra, tera rā...

Ko te maki mo te rangimarie (Matthew 5: 9) me te maki pai he whainga whai hua (cf. Galatians 6:10). Teie rā, e rave rahi mau raatira o te ao nei; e tae noa 'tu te feia faaoro, te tiaturi nei e na te ohipa amui na te ao nei e hopoi mai i te hau e te ruperupe, eiaka rā te Basileia o te Atua. E noa 'tu e e noaa mai ia ratou te taki mau manūāraa i te pae tino, e ere noa ratou i te ore e manūā, te taki o ta ratou mau tutavaraa a te taata nei e hopoi mai i te pae hopea o te palaneta Fenua i te pae hopea e e ore roa te oraraa e vai noa mai te peu e eita lesu e ho'i mai no te haamau i To 'na Basileia. Ko nga tangata e whakatika ana i te whenua kaore he Atua he rongopai horihori me te teka (Salamo 127: 1).

He maha nga iwi o te ao e ngana ana ki te whakabiahi i tetaki makere a-ao Babulonia akua-whakapono ki te whakatakoto i te ao hou i te ^{rātua}²¹. He mea tenei kua whakabengia e te Haki Tona a te Atua mai i tona timatanga me te whakaaro ki te whakake tonu. Mai i te wa i whakapokehe a Hatana i a Eva kia taka ki tetaki putanga o tana rongopai tata ki te 6000 tau ki muri (Genese 3), he maha nga tangata i whakapono he pai ake to ratou mohio i te Atua ki nga mea e pai ake ai ratou me te ao.

Ia au i te Bibilia, e titauhia te hoë raatira faehau i Europa (tei piikia te Ari'i no Apatoerau, tei pii-atua-hia te animalia o te Apokalupo 13:1-10) e te hoë raatira faaoro (i piikia te peropheta haavare, tei pii-atua-hia te THE anatikaraiti whakamutunga me te karareke e rua-haona o Revelation 13: 11-17) i te pa o nga pukepuke e whitu (Revelation 17: 9 , 18

) ki te kawe mai i roto i te 'Babulonia' (Revelation 17 & 18) tikanga ao. Ahakoa e kiahia ana te tangata ki te hokinga mai o te Karaiti me te whakaturanga o tona rangatiratanga, he tokomaha o te ao e kore e aro ki tenei karere i te rautau 21 - ka whakapono tonu ratou ki nga momo putanga o te rongopai teka a Hatana. E farii rā to te ao i te hoē ite.

A haamanaō na ta lesu i haapii:

¹⁴ A e kauwhautia tenei rongopai o te rangatiratanga puta noa i te ao, hei mea whakaatu ki nga iwi hatoa; ko reira puta ai te mutunga. (Mataio 24:14).

A tapao na e e tae te evanelia o te basileia i te ao nei ei ite, ei reira te hopea e tae mai ai.

He maha nga take mo tenei.

Ko tetahi ko te kiahia o te Atua kia rongo te ao i te rongopai pono i mua i te timatanga o te Pawera Nui (e whakaatukia ana ka timata i roto i te Mataio 24:21). Na, ko te karere o te rongopai he kaiwhakaata me te whakatupato (cf. Ezekiel 3; Amos 3: 7). Ka nui ake nga huringa o nga Tauwi i mua i te hokinga mai o Ihu (Roma 11:25) me te nui o nga huringa ehara i te Tauwi (Roma 9:27) i mua i te hokinga mai o Ihu.

Ko tetahi atu ko te ngako o te karere ka rereke ki nga whakaaro o te Karareke aranga ake, te Kingi o te mana o Te Tai Tokerau, me te Poropiti teka, te anatikaraiti whakamutunga. E fafau ratou i te hau na roto i te mau tutavaraa a te taata, tera rā e aratai te reira i te hopea (Matthew 24:14) me te whakangaromanga (cf. 1 Thessalonians 5:3).

No te mau tapao e te mau mea maere haavare e taaribia ra (2 Tesalonia 2:9), e mariti te rakiraa o te ao nei i te tiaturi i te hoē parau haavare (2 Tesalonia 2:9-12) eiaha rā i te poroi o te evanelia. No te mau fuakaparaa tano ore i te Basileia o te Atua i te mileniuma a te mau Katolika Roma, te mau Orthodoxe no te pae Hitia o te rā, te mau Lutheran, e te

tahi atu mau taata, e rave raki o te parau hape e te poroi o te Evanelia mileniuma o te Basileia o te Atua o te evanelia hape ia i taahia i te Anatikaraiti.

E poro te mau Kerisetiano haapao maitai no Philadelphia (Apokalupo 3:7-13) i te evanelia o te basileia mileniuma e ma te faaite atoa i to te ao eaka ta te tahi mau raatira o te ao nei (tae noa 'tu te animala e te Peropheha haavare) e rave.

Ka tautoko ratou ki te korero ki te ao i te korero ko te Karareke, te Kingi o Te Tai Tokerau, me te Poropiti teka, te Anatikaraiti whakamutunga, ka whakangaro (me etaki o o ratou koa) i te mutunga o nga USA me nga iwi o Ingarangi o Ingarangi, Canada, Auteralia, e Niu Zelani (Daniela 11:39) e i muri iti noa "e e haamou ai ratou i te hoë pūpū Arabia/Ihometa (Daniela 11:40-43), e ohipa ra ei maubaa a te mau demoni (Apokalupo 16:13-14), e i te pae hopea e aro ia Iesu Mesia i to 'na ho'raa mai (Apokalupo 16:14; 19:19-20). Te faaite ra te mau taata haapao maitai no Philadelphia (Apokalupo 3:7-13) e te fatata maira te basileia mileniuma. Peneia'e e faatupu te reira i te mau vea e rave raki e e tauratu te reira i te tupuraa o te Mataio 24:14. Ko matou i roto i te Haaki Haere tonu a te Atua hei te whakarite pukapuka (i roto i nga reo maha), te taapiri atu ki nga paetukutuku, me te maki i etaki atu huaraki hei whakarite mo te 'maki poto' (cf. Romans 9:28) ka araki ki te whakatau a te Atua ko Matthew 24: 14 ua navai noa tei horoakia ei ite no te hopea e tae mai.

Ko te 'evanelia teka' e kauwhau ana i nga kaiaraki o te ao (penei he momo rangatira 'hou' o Uropi me te pontiff kua taupatupatu ka kii ke akua o te Katorika) e kore e pai ki tera-kaore ratou e kiahia kia ako te ao he aka nga mea ka tino kitea e ratou, maki (a kare pea e whakapono i te tuatahi, cf. Isaiah 10:5-7). Ko ratou, ko o raatau kaitautoko ranei, ka whakaakona he korero teka ka mau nga tangata pono o Philadelphia ki tetahi kaupapa whakakirakira (millenarianism) o te anatikaraiti e haere mai ana. Noa tu te mau faahaparaa ta ratou e/e ta ratou mau pepee e rave i nia i te mau taata faaoro no Philadelphia e te Ekalesia tamau a te Atua, e faatupu ia i te hamani-ino-raa (Daniela 11:29-35; Apokalupo 12:13-15). E aratai atoa te reira i te hopea-te haamataraa o te ati raki (Mataio

24:21; Daniela 11:39 ; a kiō Mataio 24:14-15; Daniela 11:31) e tae noa 'tu i te hoē tau parururua no te mau taata haapao maitai no Philadelphia, Karaitiana (Apokalupo 3:10; 12:14-16).

E tamata te puua e te Peropheta hape i te haaviraa uāna, te haaviraa uāna i te pae faanavairaa faufaa, te mau tapao, te mau mea maere haavare, te taparakiraa taata, e te taki atu mau faahaporaa (Apokalupo 13:10-17; 16:14; Daniela 7:25; Tesalonica 2, 2:9-10) no te fanaō i te mana. . Ka ui nga Karaitiana:

¹⁰ "Kia pehea te roa, e lhowa, e te tapu, e te pono, kia whakawa hoe , kia utua ai o matou toto ki te hunga e noho ana i te whenua? (Apokalupo 6:10)

I te rooraa o te tau, ua wii te nuna o te Atua e, "Ehia maororaa e tae mai ai lesu?"

Noa 'tu e aita tatou i ite i te mahana e te hora, te manaō nei tatou e e ho'i mai lesu (e te Basileia o te Atua i te haamauraa hia te mileniuma) i te senekelle 21 ^{niukia} i nia i te mau papairaa moā e rave raki (ei kiōraa Mataio 24:4-34; Salamo 90:4; Hosea 6: 2; Luka 21:7-36; Hebera 1:1-2; 4:4, 11; Petero 2, 3:3-8; Tesalonica 1, 5:4), te taki mau tuhao o ta tatou e ite nei i te tupuraa.

Ki te kore a lhu e wawao, ka ngaro te ao katoa:

²¹ E ati rahi hoi to taua taime ra, aitā īā ati mai te omuaraa mai ā o teie nei ao e tae roa aēnei i teie nei mahana, e e ore roa hoi e tupu a muri atu. ²² A, me i hakore aua ra i poroa i waenga, e kore tetahi kikokiko e ora; otira ka whakaaroa te hunga whiriwhiri a ka poroa aua ra. (Mataio 24:21-22).

²⁹ Na, muri iko i te whakapawera i aua ra, ka whakapouritia te ra, e kore ano hoki e titi te atarau, ka taka iko nga whetu o te rangi, ka ngauene nga mea kaka o nga rangi. ³⁰ Ko reira puta ai te tohu o te Tama a te tangata ki te rangi, a ka tangi nga hapu katoa o te whenua, a ka kite i te Tama a te tangata e haere mai

ana i runga i nga kapua o te rangi me te kaha, me te kororia nui.³¹ A, e tonoa e ia ana anahera me te tetere tangi nui; a ha huiaia e ratou ana i whiriwhiri ai i nga hau e wha, i tetaki pito o te rangi puta noa ki tetaki pito. (Mataio 24:29-31).

Ko te rangatiratanga o te Atua te mea e kiakiatia ana e te ao.

Nga Karere mo te rangatiratanga

Ehaka ta oe shipa i roto i te Basileia?

I tenei wa, ki te mea he Karaitiona pono hoe, me waiko hoe hei karere mo taua mea. A kio na i ta te aposetolo Paulo i papai:

²⁰ Na, he karere matou na te Karaiti, me te mea ano ko te Atua tenei hei roto ia matou e tohe ana; (Korinetia 2, 5:20).

¹⁴ E ta ra, he mea whitiki o koutou hope ki te pono, kakakuria iho ano ko te tika hei pukupuku; ¹⁶ Mo runga ake i enei mea katoa e mau ki te whakangunga rakan o te whakapono, e taea ai e koutou te tinei nga matia muramura katoa a te wairua kino. ¹⁷ E mau hoki ki te ora hei potae, ki te hoari hoki a te Wairua, ara ki te kupy a te Atua; ¹⁸ Ma te inoi i nga wa katoa me nga inoi katoa, me te tohe, i roto i te Wairua, kia mataara tonu ki tenei mea, me te manawanui, me te tohe mo te hunga tapu katoa; ¹⁹ Mo ahaun hoki, kia homai he kupy ki ahaun, kia maia ai te puaki o toku mangai ki te whakaatu, te mea ngaro o te rongopai; ²⁰ Ko tana karere nei ahaun, he mea mekameka; kia maia ai ahaun ki taua korero, kia mite ai taku korero ki te mea i tika. (Efesia 6:14-20).

He aha te karere? Kei a Merriam-Webster te whakamaramatanga e whai ake nei:

1 : he karere mana; atira : he kaihoko takawaenga o te taumata teitei kua whakamarahia ki tetaki kawanatanga kee, rangatira rangatira ranei hei hanohi noho mo tona ake kawanatanga, rangatira rangatira ranei; kua tokua ranei mo tetaki mahi takawaenga motuhake me te wa poto.

2 a : he mangai whai mana, he karere ranei

Mena he Karaitiana pono hoe, he karere mana hoe, mo te Karaiti! A hiō na i ta te aposetolo Petero i papai:

⁹ Ko houtou ia he whakatupuranga whiriwhiri, he tokungatanga hīngi, he iwi tapu, he iwi motuhake mona, kia kauhautia ai e houtou nga whakamoemiti o te kaikaranga ia houtou i roto i te pouri ki tona marama whakamiharo; ¹⁰ I mua ehara i te iwi, inaianei ia he iwi na te Atua, kihai nei i tokungia, inaianei ia ka tokungia. (Petero 1, 2:9-10).

Hei Karaitiana, me uru tatou ki tetaki iwi tapu.

Ko tehea iwi kua tapu inaianei?

Inaha, e ere roa 'tu te mau basileia o teie nei ao—e riro rā ratou i te pae hopea ei takua no te Basileia o te Mesia (Apokalupo 11:15). Ko te iwi o te Atua, ko tona rangatiratanga te mea tapu.

Ei vea, eita tatou e rave i te mau ohipa polititia a te mau nuna a o teie nei ao. E tia rā ia tatou ia ora i te huru orarua o te Atua i teie nei (a hiō atoa i te buka tamoni ore e vai ra i www.ccoag.org te īoa: *Christians: Ambassadors for the Kingdom of God, Bible instructions on living as a Christian*). Na roto i te na reirarua, e haapii maitai aē tatou no te aha te mau e ā o te Atua i maitai roa 'i; ia nehenche tatou i roto i To 'na basileia e riro ei arii e ei takua ā e e faatere amui i te Mesia i nia i te fenua nei:

⁵ *La ia i aroha mai ki a tatou, i koroi hoki i o tatou hara ki ona ake toto,* ⁶ *A meinga ana tatou e ia hei kīngi; hei tokunga ki tona Atua Matua, ki a ia te kororia me te kāta ake ake. Amine. (Apokalupo 1:5-6)*

¹⁰ *A meinga ana matou e hōe hei kīngi; hei tokunga ki to matou Atua; A ka kīngi tatou ki runga ki te whenua. (Apokalupo 5:10)*

Te hōē tuhā o te reira a muri aē, o te haapiiraa īā i te feia takutti i tera taime ia kaere na te eā o te Atua:

¹⁹ *Tera hoki te iwi e noho ki Hiona, ki Hiruharama; heoi aro o koutou tangi. Ka tino aroha ia ki a koe, ki tou reo e tangi ana; Ka rongo īā, ka whakahoki kāpu mai ia ki a koe.* ²⁰ *Ahakoa homai e te Ariki hei taro ma koutou ko te ngakau mamae, hei wai aro ko te tukino, e kore ou Kaiwhakaako e whakangauetia a muri ake nei; engari ka kite ou hanohi i ou Kaiwhakaako.* ²¹ *A ka rongo ou taringa i te kāpu i muri ia koe e mea ana, Ko te ara teneri: na konei atu, ina takuri koe ki matau, ina takuri koe ki mawī. (Isaia 30:19-21)*

Noa 'tu e e tohu te reira no te basileia mileniuma, i roto i teie anotau, e tia i te mau Keresetiano ia ineine i te haapii:

¹² ... i tenei wa ka tika kia waiko koutou hei Kaiwhakaako (Hebera 5:12).

¹⁵ *E haamoā rā i te Fatu te Atua i roto i to outou aau; e ia vai ineine noa outou i te pakono i te taata atoa e uī mai ia outou i te tiaturiraa i roto ia outou ma te mārū e te mātāu (Petro 1, 3:15).*

Te faaite ra te Biblia e e rave raki mau Keresetiano haapao maitai, na mua noa "ē i te haamataraa o te ati raki, e haapii e rave raki:

³³ *A he tokomaha e akona e te hunga whai whakaaro (Daniel 11:33).*

Na, ko te ako, te tipu i te aroha noa me te matauranga (2 Pita 3:18), he mea tika kia matia e tatou inaianei. Ko tetaki waahanga o to maki i roto i te rangatiratanga o te Atua ko te kaha ki te whakaako. Na mo te tino pono, Philadelphian (Revelation 3: 7-13), Karaitiana, ka uru ano tenei ki te tautoko i te whakaaturanga nui o te rongopai i mua i te timatanga o te rangatiratanga o te mano tau (cf. Matthew 24:14).

I muri aé i te kaamauraa kia te Basileia o te Atua, e faaohipahia te nuna a o te Atua no te tauturu i te faaapi i te hoë palaneta i ino:

¹² *Ka hanga aro e etaki o koutou nga wahi kua ururuatia noatia ake; Ka ara aro ia koe nga turanga o nga whakatupuranga maka; Ka huaina hoki koe, Ko te kaiwhakapai i te pakaru, ko te kaiwhakahou o nga kuaraki hei nohoanga.*
(Isaia 58:12)

No reira, na te mau taata o te Atua tei ora i ta te Atua e á i teie anotau e faaohie i te taata ia paraki i roto i te mau oire (e i te taki atu mau vaki) i roto i teie tau faakoíraa. Ka tino pai ake te ao. E tia ia tatou ia riro ei vea na te Mesia i teie nei, ia nehenehe atoa tatou e tavini i roto i To 'na Basileia.

Ko te Karere o te Rongopai Pono ke Hamihari

Ka mea a Ihu, Ki te mau tonu koutou ki taku kāpu, he tino akonga koutou naku. 32 E ite hoi outou i te parau mau, e na te parau mau outou e faatiāmā." (Ioane 8:31-32). Ma te ite i te parau mau no nia i te evanelia o te Basileia o te Atua e faatiāmā ia tatou i te mau tiataturiraa hape o teie nei ao. E nehenehe tatou e patura ma te itoto i te hoë faanahoraa o te manuā—te faanahoraa a te Atua! Kua tinikanga a Hatana i te ao katoa (Apokalupo 12:9) a ko te rangatiratanga o te Atua te otinga pono. Me tu tatou me te tautoko i te pono (cf. John 18:37).

Ma hau atu te poroi o te evanelia i te faaeraraa o te taata iho. Ko te rongopai o te rangatiratanga o te Atua me hari tetaki i tenei tau:

² Kaua aro hoki e rite ki to tenei ao, engari kia puta ke ano i te whakahoutanga o o koutou kinengaro, kia mohiotia ai e koutou te pai o te Atua, te mea e manakohia ana, e tino rite ana. (Roma 12:2)

Ua tawī te mau Kerisetiano mau no te tavini i te Atua e ia vetaki ē:

²² Enga pononga, kia whakarongo ki o koutou rangatira o te waki ki te hikokiko i nga mea katoa ; ²³ Ko nga mea katoa e mea ai koutou mahia a ngakautia, aro he mea ki te Ariki; a ehara i te mea ki te tangata, ²⁴ Me te makara ano ka homai e te Ariki ki a koutou te utu, ara te huanga; he pononga hoki koutou na te Ariki, na te Karaiti. (Kolosa 3:22-24).

²⁸ Na, ka whiwiki nei tatou i te rangatiratanga e kore e taea te whakangauue, kia whiwiki tatou ki te aroha noa e manakohia ai tatou e te Atua i runga i te wehi, i te wehi. (Hebera 12:28).

Mea taa ē te oraraa o te mau Kerisetiano mau i to te ao. Te farii nei tatou i te mau ture a te Atua i nia aē i to te ao nei no nia i te mea maitai e te mea ino. E ora te feia parau-tia i te faaroo (Hebera 10:38), no te mea e titauhia te faaroo no te ora i te eā o te Atua i teie tau. Ua manaochia e mea taa ē roa te mau Kerisetiano i te ao ta ratou e ora ra, e ua parauhia to ratou huru oraraa "te eā" i roto i te Faufaa Apī (Ohipa 9:2; 19:9; 24:14, 22). Te ora nei te ao ma te miimii, i raro aē i te faatereraa a Satani, i roto i tei parauhia "te eā o Kaina" (Iuda 11).

Ua riro te Evanelia o te Basileia o te Atua ei poroi no te parau-tia, te oaaa e te hau (Roma 14:17). Ko te kupa poropiti, tika matau, he whakamarie (cf. 1 Corinthians 14:3; 1 Thessalonians 4:18), ina koa ka titiro tatou ki te pakaru o te ao (cf. Luke 21:8-36). E aratai te huru oraraa Kerisetiano mau i te rahi i te pae varua e te mau haamaitairaa pae tino (Mareko 10:29-30). E tukaa teie no te aha te feia e ora ra i te reira e taa ai e te hinaaro ra te ao nei i te Basileia o te Atua. Ko nga Karaitiana he karere mo te rangatiratanga o te Atua.

Te tuu nei te mau Kerisetiano i to tatou tiaturiraa i te pae varua, eiaha i te pae tino, noa 'iu e te ora nei tatou i roto i te hoë ao materia (Roma 8:5-8). Tei ia tatou te "tiaturiraa i te evanelia" (Kolosa 1:23). O te hoë īā mea ta te mau Kerisetiano matamua i taa e e rave raki o tei parau ia Iesu i teie mahana, aita ratou i taa mau.

6. Isod abang hanato sabton apan makitanato angmga panig ingnansa daka kangaaka...

E whakapono ana nga haki Kariki-Roma e whakaako ana ratou i nga ahuatanga o te rangatiratanga o te Atua, engari he raruraru hei te mokio he aha tena. Ei kiōraa, te haapii ra *The Catholic Encyclopedia* i te reira no nia i te basileia:

Na te Mesia... / te mau tuhua atoa o Ta'na haapii'raa, ua riro te taeraa mai o teie basileia, to'na mau huru rau, to'na auraa papu, te rave'a e tae atu ai, ei tuma no Ta'na mau a'raa, no reira ua pūhia Ta'na a'raa "te evanelia, o te basileia"... ua haamata ratou i te parau no te Ekalesia mai "te basileia o te Atua"; cf. Koro, I, 13; I Thess., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10, etc... te auraa o te Ekalesia mai taua faanahoraa hanahana ra... (Pope H. Kingdom of God. *The Catholic Encyclopedia*, Volume VIII. 1910).

Ahakoa ko nga korero i runga ake nei i tohu "Kol., I, 13; I Thess., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10," mai te pea e e ki'o outou i te reira, e ite outou e aita hoë aë o taua mau irava ra e parau ra no nia i te *Ekalesia* te Basileia o te Atua. Te haapii nei ratou i te feia faaroo e riro ratou ei melo no te Basileia o te Atua aore ra e basileia o lesu. Te faaara ra te Bibilia e e rave raki o te tawi i te evanelia aore ra o te fariu i te tahi atu, i te parau mau (*Galatia 1:3-9*). Ko te mea pouri, he maha nga tangata i mahi i tera.

Ua haapii lesu, "O vau te e'a, te parau mau, e te ora. Aore roa e taata e tae i te Metua ra maori rā ei roto ia 'u." (*Ioane 14:6*). Ua haapii o Petero ia lesu e, "Aore roa e ora ia vetaki ē, aore hoi e iōa ē atu i raro aé i te rai'i horoakitia mai i te taata e ora i taton" (*Te Ohipa 4:12*). Ua parau Petero i te man ati luda e mea tia ia noaa i te taata atoa te faaroo no te tatarahapa e no te farii ia lesu ia faaorakia (*Ohipa 2:38*).

I te rereke ki tenei, kua ako a Pope Francis ko te hunga whakaponokore, me te kore a iku, ka ora ma nga mahi poi! Ka whakaako ano ia e taea te ora nga Hurai me te kore e

whakaae ki a Ihu! Hau atu à, te manaó atoa ra o 'na e te taki mau Heleni-Roma e e taviri te hoë tatararaa e ere i te Bibilia o 'Maria' no te evanelia e te hoë taviri no te takoëraa i te pae faufoo e te mau haapaoraa. Te mea peapea, aita ratou e vetaki è i taa i te faufaaraa o Iesu ME te Evanelia mau o te Basileia o te Atua. He tokomaha hei te whakatairanga i nga rongopai teka.

He tokomaha e kia kia ana ki te haere ma te titiro me te whakapono ki te ao. Ko te Kawenata Hou e ako ana me titiro nga Karaítiana ki runga ake:

² Kia anga to koutou whakaaro ki nga mea o runga, haua ki nga mea o te whenua.
(Kolosa 3:2)

⁷ Na te whakapono hoki ta matou haere, ehara i te titiro. (Korinetia 2, 5:7).

Teie rà, ua haapii te pápa Pius XI i te haere na roto i to 'na hi'òraa i ta 'na ekalesia:

...te Haki Katorika...ko te rangatiratanga o te Karaítii i runga i te whenua. (Ko te pukapuka pukapuka a Pius Quas Primas).

Te parau ra te reni Internet CatholicBible101 e, "ua haamaukia te Basileia o te Atua i nia i te fenua nei e Iesu Mesia i te matahiti 33 AD, i roto i te hora o Ta 'na Ekalesia, tei arataihia e Petero...te Ekalesia Katolika." E ere rà te Basileia mileniuma o te Atua i ò nei e ere atoa i te Ekalesia no Roma, e vai noa rà i nia i te fenua nei. Noa 'tu e te vai ra i te Ekalesia mau a te Atua te mau "taviri no te basileia" (Mataio 16:19), te feia e parau ra e e ekalesia te basileia "ua iriti è i te taviri o te ite" (Luka 11:52).

Te haapii puai nei te Ekalesia no Roma i te hoë Basileia mileniuma o te Atua e fatata maira i nia i te fenua nei e o te reira anaé te "haapiiraa a te Anatikaraiti" i tabulakia i roto i te Catechism of the Catholic Church :

676 Kua timata te maki tinihanga a te anatikaraiti ki te ao i nga wa katoa ka puta te kereme ki te mohio i roto i te hitoria ko te tumanako mesia ka taea ana ke te whakatutuki i tua atua o te hitoria ma te whakawa eschatological. Ua pato i te Ekalesia i te mau haru faahuru-ē-hia o teie haavareraa o te basileia e tae mai i raro a ē i te iōa milenium... (Catechism of the Catholic Church. Imprimatur Potest +Joseph Cardinal Ratzinger. Doubleday, NY 1995, wh. 194)

Te mea peapea, te feia e farii i te reira, e fifi raki to ratou no te poro i te Euanelia o te Basileia o te Atua i te pae hopea. Ko etaki ka tango

riaria i nia i te feia e poro ra (Daniela 7:25; 11:30-36). Tera rā, e manaō paka oe, e ere anei te feia atoa e parau ra e o lesu te Fatu e vai i roto i te basileia? Kare, kare. A hīō na i ta lesu i parau:

²¹ "E kore e tomo ki te rangatiratanga o te rangi nga tangata katoa e mea mai ana ki ahau , E te Ariki, e te Ariki; engari ia e mea ana i ta toku Matua i te rangi i poi ai. ²² He tokomaha e mea mai ki ahau i taua ra, E te Ariki, e te Ariki, kihai koia matou i poropiti i runga i tou ingoa, i pei rewera i runga i tou ingoa, i maki i nga merekara maha i runga i tou ingoa?²³ Ko reira ahau mea ai ki a ratou, Kahore rawa ahau i mohio ki a kontou; mawehi atua i ahau , e nga kaimahi i te tutu. (Mataio 7:21-23).

Ua tapao te Apostolo Paulo i te « parau aro no te ino » « te ohipa noa ra » (2 Tesalonica 2:7) i to īā ra tau. Ua taai-atoa-hia teie ino i te taki mea ta te Biblia e faaara ra i te tau hopea tei piūhia "Mero, Babulonia Raki." (Apokalypso 17:3-5).

Ko te "mea ngaro o te kino" e pa ana ki te hunga e kī ana he Karaitiana e whakapono ana kaore e kiahiatia kia mau ki nga ture kotahi tekau a te Atua, me etaki atu, me te maha atu ranei o nga mea e whakaaetia ana, me / ranei he momo ripeneta e whakaaetia ana hei takahi i te ture a te Atua, te ture, no reira, i to ratou manaō e te vai ra to ratou hōē haru o te

ture a te Atua, aita ratou e tapea ra i te hoë kuru Kerisetiano ta lesu e ta 'na mau aposetolo i ite e mea tanu.

E au te mau Helleni-Roma i te mau Pharisea o tei ofati i te mau faaueraa a te Atua, tera rā, ua parau ratou e ua fariihia ta ratou mau tutuu—ua faahapa lesu i taua kuru raveraa ra (Mataio 15:3-9)! Ua faaara atoa Isaiia e e orare hau te feia e parau ra e no te Atua ratou i ta 'na ture (Isaiia 30:9). Ko tenei tata tutu, ke mea pouri, ka kite tatou i tenei ki tenei ra.

Te taki atu "miteri"⁴ e au ra e e au ra e te tiatari ra te Eklesia no Roma e na ta 'na mau tabula okipa eukumene e te mau haapaoraa a te nua e aratai i te hau e te hoë tatararea e ere i te Bibilia o te Basileia o te Atua i nia i te fenua nei. Te faaara ra te mau Papai no nia i te hoë takēraa eukumene ta 'na e haapii' ra e, no te taki tau matakiti; e manuā (note: te New Jerusalem Bible, te hoë kuriraa i fariihia e te katolika, tei faaitehia):

⁴ Na ka piko iho ratou ki te tarakona nana nei i koatu te mana ki te kararehe; Na ka piko iho ratou ki te aroaro o te kararehe, ka mea, Ko wai te rite ana ki te kararehe? Ko wai hei whawhai ki a ia?⁵ / takua ano te kararehe ki te korero i ana korero whakapehapeha, ki ana kokuhoku, kia mahi tonu i nga marama e wha tekau ma rua; ⁶ / puaki hoki i te mangai he kokuhoku ki te Atua, ki tonu ingoa, ki tonu tapenakora i te rangi; ki te hunga katoa ano e noho ana i reira. ⁷ / takua kia whawhai ki te hunga tapu, kia taea hoki ratou e ia, ka koata he mana ki nga iwi katoa, ki nga tangata, ki nga reo, ki nga iwi katoa; ⁸ A ka koropiko nga tangata katoa o te ao ki a ia, ara, nga tangata katoa kakore nei o ratou ingoa i tuhitukia no te timatanga ra ano o te ao ki te pakapuka o te ora a te Reme, hei patunga tapu. ⁹ Ko te tangata e rongo ana, kia rongo ia: ¹⁰ Ko te hunga mo te whakarau ki te whakarau; ko te hunga mo te mate i te hoari ki te mate i te hoari. Koia te hunga tapu kia manawanui me te whakapono. (Apokalupo 13:4-10 , NJB)

Te faaara ra te Bibilia no nia i te takoëraa Babulonia i te tau hopea:

¹ *No ka haere mai tetahi o nga anahera e whita, hei a ratou nei nga oho e whita, ka korero ki ahau, ka mea, Haere mai, maku e whakaatu ki a hoe te atu o te wakine hairau nui, e noho nei i te taha o nga wai maha,* ² *hei a ia nga kingi katoa o te whenua, kua moepuku, a haurangi iho te iwi katoa o te ao ki te waina o tona purema.* ³ *Na ka arahina ahau e ia ki te koraha;* ⁴ *Ko te kakahu o te wakine ra ke papura, ke whero, ke mea kanapa ki te koura, ki te pearly, ki te pearly, ko te kapu waina i mau i a ia, ki tonu i te poke whakaririhika o tona moepuku;* ⁵ *i to 'na rae ua papaitia te hoë ioa, e ioa hana ore: Babulonia Raki, te metaa wahine o te maa faaturi atoa e te maa pea faafaa atoa i nia i te fenua nei.* ⁶ *I kite ahau e haurangi ana ia, e haurangi ana i nga toto o te hunga tapu, i nga toto hoki o nga kaiwhakaatau i a Ihu; a, i toku hitenga ia ia, tino miharo ahau.* (Apokalupo 17:1-6, NJB)

⁹ *Ko te tikanga tenei mo te whakaaro nui. Ko nga mahunga e whita ko nga pale e whita, hei runga te wakine i era e noho ana. . .* ¹⁸ *Ko te wakine i kite ra hoe ko te pa nai ia, hei a ia nei te mana ki runga ake i nga Kawana katoa o te whenua.* (Apokalupo 17:9, 18, NJB)

¹ *Muri iho i enei mea ka kite ahau i tetahi atu anahera e heke iho ana i te rangi, ke nui ano te mana i hoatu ki a ia; whiti ana te whenua i tona kororia.* ² *Nui atu tona reo ki te karanga, Kua horo a Papurona, kua taka a Papurona nai, kua waiho hei kainga mo nga rewera, hei kainga mo nga wairua poke katoa, mo nga manu poke, mo nga manu whakaririhika.* ³ *Na te waina o tona moepuku i koro ai nga tauwiri katoa; hei te hairau ano nga kingi katoa o te whenua ki a ia;* ⁴ *I korero mai ano tetahi reo no te rangi; i rongo ahau i te korerotanga, Haere mai, e toka iwi, mawehi atua i a ia;* ⁵ *Kua tutuki ona hara ki te rangi, kua mahara te Atua ki ona he: kia rite ki tana i kanga ai ki etaki atua.* ⁶ *Kia takiruati a nga utu i tangohia e ia. Me whiwhi ia i te kapu kaka rua o tana ranunga.* ⁷ *Kia rite ki te*

mamae , ki te mamae, ki te mamae, ki te mamae. Ka noho ahau hei kaini, ka whakaaro ia; Ehara ahau i te pouaru, e kore ahau e motio ki te mate.⁸ No te mea i te ra kotahi ka tau iko nga mate ki a ia, te mate uruta, te tangi, te hemokai. Ka takuna ki te whenua. He kaha te Ariki, te Atua, nana nei i whakatau he ki a ia.⁹ Ka tangikia ia, ka tangikia e nga ringi o te whenua i moepuku nei ki a ia, i puremu atu na ki a ia. Ka kite ratou i te paowa i a ia e ka ana, (Apokalupo 18:7-9, NJB).

I roto ia Zekaria, te faaara ra te Bibilia no nia i te taeraa mai o Babulonia e te faaite ra e eita te tahoëraa tano e tupu i mani aé i te hoiraa mai o lesu:

¹⁰ Titiro mai! Titiro mai! Rere atu i te whenua o te raki, e ai ta Ihowa; kua whakamararatio atu hoki koutou e ahau ki nga hau e wha o te rangi, e ai ta Ihowa. ¹¹ Kia mataara! Mawhiti atu, e Hiona, e noho na me te tamahine a Paparona.

¹² Ko te kupu hoki tenei a Ihowa o nga mano , no te mea kua whakaritea mai e te kororia

koe , e pa ana ki te whatupango o toku kanohi; ¹³ Na, tena, ka ruru ahau i toku ringa ki runga ki a ratou, a ka pahuatia ratou e o ratou pononga. Katahi koutou ka motio na Ihowa ahau i unga mai. ¹⁴ Waiata, kia koa, e te tamahine a Hiona; ¹⁵ A i taua ra he maha nga iwi ka takuri ki a Ihowa; Ae, ka waiho ratou hei iwi mana, ka noho ano i roto ia koe. Katahi koutou ka motio na Ihowa ahau i unga mai ki a koutou. ¹⁶ Ka riro ano i a Ihowa a Hura hei waki tupu mana i te whenua tapu, ka whiriwhiria ano e ia a Hiruharama. (Zekaria 2:10-16, NJB; tapao i roto i te mau irava KJV/NKJV ua tapaochia te mau irava mai te Zekaria 2:6-12)

Te mau rururua ekumene e te mau haapaoraa taa è ta te mau Nunua Amui, Vaticana, e rave raki Porotetani, e te mau aratai Orthodoxe kitia o te rà e turu nei, ua faahapa-maitai-kia ia e te Bibilia e eita e tia ia faaitoitokia. Ua faaara lesu no nia i te feia e paraua ra e te pee

ra ratou la 'na o te "haavare e rave raki" (Mataio 24:4-5). Ua taaihia te rakiraa o te eukumene i te "taata puaakorofenua uouo" o te Apokalupo 6:1-2 (e ere o Iesu) e te vahine faaturi o te Apokalupo 17.

Mai ia Zekaria, ua haapii atoa te Aposetolo Paulo e, eita te hoëraa mau o te faaroo e tupu i muri aé i te hoëraa mai o Iesu:

¹³ *Kia tae ra aro tatou katoa ki te kotahitanga i roto i te whakapono, i te matauranga ki te Tama a te Atua, ki te hanga i te tangata tino tika, ki te tino tangata i roto i te ki tonu o te Karaiti. (Ephesia 4:13 , NJB)*

Ko te hunga e whakapono ana ka tae mai tenei kotahitanga i mua i te hokinga mai o Ihu hei te ke. Ina koki, ka koki mai a Ihu, me whakangaro e ia te kotahitanga o nga iwi ka huitkui ki a ia:

^{11:15} *Na ka whakatangi te whitu o nga anahera, a ka rangona nga res i te rangi e karanga ana, e karanga ana, Kua riro te rangatiratanga o te ao hei rangatiratanga mo to tatou Ariki; mo tana Karaiti, a ka Kingi ia ake ake. ¹⁶ Ua tipapa ikora te mau peresibutero e piti akura ma maha i te terono i mua i te aro o te Atua, e ua papai to ratou rae i te repo i te haamori i te Atua ¹⁷ e na ò aéra, Te haamaitai nei matou ia oe, e te Fatu Manahope, te Atua i vai na, i vai na; i runga i tou kaha nui, a ka timata i tou kingitanga. ¹⁸ Ua haapeapea te mau fenua e ua tae i teie nei te taime e haavahia i te feia i pohe ra, e to mau tavini, te mau peropagenta, e te feia moá e te feia i mātau i to oe ra iōa, te taata rii e te feia raraki. . Kua tae mai te wa ki te whakangaro i te hunga e whakangaro nei i te whenua. ' (Apokalupo 11:15-18 , NJB)*

^{19:6} *Na ka rongo ahau me te mea he haruru no te mano tini, me te mea he haruru o te moana, he haruru nui ranei o te whatitiri, e mea ana, Arerewa! Kua timata te rangatiratanga o Ihowa, o to tatou Atua Kaha Rawa; . . . ¹⁹ A ka kite ahau i te*

karareke, me nga kingi katoa o te whenua, me a ratou taua, hua kuikua ki te whawhai ki a ia, ratou ko tona taua;²⁰ Otira i mau hereheretia te karareke me te poropiti teka i maki nei i nga merekara mo te karareke, i poheke ai te hunga i whakaae ki te parani ki te tohu a te karareke, me te hunga i koropiko ki tona whakapakoko. I maka oratia enei tokorua ki roto i te roto muramura o te whanariki e ha ana.²¹ Na, ko te hunga katoa i toe, i whakamatea ki te hoari a te Kaike, e puta mai nei i roto i tona mangai: a ka makona nga manu katoa i o ratou kikokiko. . .^{20,4} Katahi ahau ka kite i nga torona, i noho ai ratou, a ka hoatu ki a ratou te mana ki te whakawa. I kite aro ahau i nga wairua o te hunga katoa i poutoa mo to ratou Kaiwhakaatau mo Ihu, mo te kauwhau hoki i te kupy a te Atua, me te hunga kikai nei i pai ki te karakia ki te karareke, ki tana whakapakoko ranei, ki te kore hoki e tango i te tohu ki o ratou rae, ki o ratou ringa; ka ora, ka kingi tahi me te Karaiti, kotaki mano tau. (Apokalypu 19:6, 19-21; 20:4, NJB)

A tapao na e e tia ia lesu ia haamou i te mau nuu o te ao nei tei takoe atu ia 'na. Ka kingi ia me te hunga tapu. I reira te hoeraa tano o te faaroo. Te mea peapea, e rave raki o te faaroo i te mau tawiri haavare e au ra e mea maitai, e ere rā, mai ta te aposetolo Paulo i faaara (Korinetia 2, 17:14-15). Mena ke nui ake te mohio ki te Paipera me te rongopai o te rangatiratanga o te Atua ka iti ake te whawhai ki a Ihu.

7. Nagalatos sa iglesya apansa tarang parahsee

Noa 'tu e mea au na te taata ia manaō e mea maramarama roa tatou, te vai ra te mau otia o to tatou maramarama, tera rā, "ē ore roa te ite" o te Atua (Salamo 147:5).

No reira te Atua e wawao ai ki te whakatika i tenei ao.

Noa 'tu e te tiaturi ra e rave rahi i te Atua, aita te rakiraa o te taata i hinaaro e ora mai ta 'Na e aratai mau ra. Tirohia nga mea e whai ake nei:

⁸ Kua whakaaturia e ia ki a koe, e te tangata, te mea pai; A he aka ta Ihōwa e rapu nei ki a koe, Engari ko te mahi tika, ko te aroha ki te tohu tangata, ko te whakaiti me te haere taki me tou Atua? (Mika 6:8)

haerea haehaa e tē Atua i te hōē mea ta te taata i ineine mau i te rave. Mai te tau o Adamu raua o Eva (Genese 3:1-6), ua maiti te taata i te turui i nia ia ratou iho e i ta ratou mau ohipa matamua, hau atu i ta te Atua, noa 'tu Ta 'na mau faaueraa (Exodo 20:3-17).

Te haapii nei te Buka a Maseli:

⁵ Whakapaua tou ngakau ki te whakawhirinaki ki a Ihōwa, kaua hoki e okioki ki tou matauranga ake; ⁶ I ou ara katoa whakaaro ki a ia, a mana e whakatika ou huaraki; ⁷ Kei whakaaro ki a koe ke mohio koe; E wehi ki a Ihōwa, kia mawehe i te kino. (Maseli 3:5-7)

Eita rā te rakiraa o te taata e tiaturi mau i te Atua ma to ratou aau atoa aore ra e tīai ia aratai la 'na i to ratou mau taahira. E rave rahi tei parau e e rave ratou i ta te Atua e hinaaro ra, eiaha rā e na reira. Ua haavarehia te taata e Satani (Apokalypso 12:9) e ua topa i te mau hiaai o teie nei ao e te 'teoteo o te oraraa' (Ioane 1, 2:16).

No reira, e rave raki tei faatupu i ta ratou iho mau peu faaroo e te mau faatereraa o te ao nei; no te mea te manaō ra ratou e mea ite aē ratou. Heor, e kore e ratou (cf. Jeremiah 10:23) e kore hoki e tino ripeneta.

No reira te taata i kinaaro ai i te Basileia o te Atua (cf. Matthew 24:21-22).

Whakaaroa nga Whakamoemiti

Te hoē o te mau parau matau -roa "ē-kia e lesu o te mau haamaramaramaraa īā, ta īā i horoa i roto i Ta īā Adraa īā īā i te mouā Oliveta.

A kio na i te tahi o ta īā i parau:

³ "Ka hoa te hunga he rawakore nei te wairua: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi. ⁴ Ka hoa te hunga e tangi ana, ka whakamarietia hoki ratou. ⁵ Ka hoa te hunga ngakau makaki; ka miro hoki ia ratou te whenua. ⁶ Ka hoa te hunga e kiaikai ana, e kiaiu ana ki te tika; e makona hoki ratou. ⁷ Ka hoa te hunga tohu tangata; e tohungia hoki ratou. ⁸ Ka hoa te hunga ngakau ma; e kite hoki ratou i te Atua. ⁹ Ka hoa te hunga hohou rongo; ka kia hoki ratou he tamariiki na te Atua. ¹⁰ Ka hoa te hunga e whakatoia ana mo te tika: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi. (Mataio 5:3-10).

Tei roto i te Basileia o te Atua (cf. Mark 4:30-31), e kia ana ko te rangatiratanga o te rangi e Matiu (cf. Matthew 13:31), i reira ka tutuki enei kūpu whakaari. I roto i te Basileia o te Atua e faatupukia īā te parau fafau no te feia mārā no te fatu i te fenua e no te feia vīvī ore ia ite i te Atua. A tiai ru i te parau apī maitai o te mau haamaitairaa i roto i te Basileia o te Atua!

He Tika nga Ara o te Atua

Ko te pono ko te Atua ke aroha (1 John 4: 8, 16) a haRE te Atua mūmū. Te faaite ra te mau ture a te Atua i te here i te Atua e i to tatou taata-tupu (Mareko 12:29-31; Iakobo 2:8-11). Te mau haerea o teie nei ao, mea mūmū ia e e hope i te pohe (Roma 8:6).

A tapao na e te faaite ra te Bibilia i te mau Kerisetiano mau e haapao i te mau faaueraa:

¹ Ko nga tangata katoa e whakapono ana ko lhu te Karaiti, kua whanau i te Atua; ko nga tangata katoa e aroha ana ki te whanau, e aroha ana ano ki tana whanau. ² Ma hōnei tatou ka matau ai e aroha ana tatou ki nga tamariki a te Atua, ma te mea ka aroha tatou ki te Atua, ka pupuri ano i ana ture. ³ Ko te aroha hoki tenei ki te Atua, kia pupuri tatou i ana ture. Me ana whakahau
e kore e taumaha. (Ioane 1, 5:1-3)

Te mau "faaueraa atoa a te Atua, e parau-tia īā" (Salomo 119:172). E mea viiri ore to īā haerea (Tito 1, 1:15). Te mea peapea, e rave raki o tei famii i te mau huru "īno" e rave raki e aita ratou i ite e AITA o lesu i haere mai no te faaore i te ture aore ra i te mau perophetia, no te faatupu rā i te reira (Mataio 5:17), na roto i te faataaraa i to ratou auraa mau e te faaraki atu ā i ta te rakiraa, whakaaro (hei tauira, Matthew 5:21-28). Ua haapii lesu e "ō tei haapao e o te haapii i te reira, e parauhia īā e e raki oia i te basileia o te ao ra" (Mataio 5:19) (e nehenehe te mau parau Te Basileia o te Atua 'e te basileia o te rai' e taui).

Te haapii ra te Bibilia e mea pohe te faaoo aore e ohipa (Iakobo 2:17). He tokomaha e kii ana ki te whai ia lhu, engari e kore e whakapono pono ki ana whakaakoranga (Matthew 7:21-23) me te kore e pee i a ia kia rite ki ta ratou (cf. 1 Corinthians 11:1). "Te hara, o te ofatiraa ia i te ture" (Ioane 1, 3:4, MN) e ua hara paatoa (Roma 3:23). Heoi, e whakaatu ana te Paipera ka wikitioria te maki tohu i runga i te whakawakanga (James 2:13) i te mea he tino makere ta te Atua mo te katoa (cf. Luke 3:6).

Eita te mau ravea a te taata, taa ē atu i te mau e ā a te Atua, e okipa. I roto i te basileia mileniuma, e faatere lesu ma "te raau aurū" (Apokalupo 19:15), e e noaa mai te maitai ia ora te taata i te e ā o te Atua. Te vāi ra te mau fifi atoa o te ao nei no te mea te patoi nei te mau totaete o teie nei ao i te aararo i te Atua e i Ta 'na tare . Ko nga hitorii e whakaatu ana kaore te tangata e kaha ki te whakaoti i nga raru o te kapori:

⁶ Ko to te kikokiko whakaaro hoki he mate, ko to te Wairua ia he ora, he rangimarie. ⁷ He tikanga whawhai hoki ki te Atua te whakaaro ki te kikokiko; no te mea kare i raro i te ture a te Atua, e kore ano e taea. ⁸ Na e kore e taea e te hunga i te kikokiko te whakamanawareka ki te Atua. (Roma 8:6-8).

Etiā i te mau Keresetiano ia tiatoru i te pae varua, e ua horoāhia te Varua o te Atua no te na reira i teie nei tau (Roma 8:9), noa tu to tatou iho mau paruparu:

²⁶ Kite ana hoki houtou, e oku teina, ki to houtou karangatanga, kihai i tokomaha te hunga whakaaro o te kikokiko, kihai i tokomaha te hunga nunui, kihai i tokomaha te hunga nunui e karangatia ana. ²⁷ Engari i whiriwhiria e te Atua ko nga mea kuware o te ao, hei mea e whakama ai te hunga whakaaro; ²⁸ ²⁹ ko nga mea ware o te ao, ko nga mea e whakahaweatia ana, i whiriwhiria e te Atua, me nga mea hakore noa iho, hei whakakahore i nga mea ake, ²⁹ Kia kore ai tetahi kikokiko e whakamanamana i tona aroaro. ³⁰ No īā rā outou i roto i te Mesia ra ia lesu, o tei riyo ei paari no Ā mai i te Atua ra no tatou-e te parau-tia, e te haamoāraa, e te faaoraraa ⁻³¹ ia mairi koi tei papaitia ra, "O tei teoteo ra, ia arue oia i te Fata." (Korinetia 1, 1:26-31).

Me whakakororia nga Karaitiana ki te mahere a te Atua! Te haere nei tatou ma te faaroo i teie nei (Korinetia 2, 5:7), ma te hiō i nia (Kolosa 3:2) ma te faaroo (Hebera 11:6). E haamaitaikia tatou no te haapao i te mau faaueraa a te Atua (Apokalupo 22:14).

No te aha te Evanelia o te Basileia o te Atua?

Te manaō ra te mau Porotetani e i to ratou fariiraa ia lesu ei faaora, ua imi ratou i te Basileia o te Atua. E whakapono ana nga Katorika ko te hunga kua iriūria, ahakoa hohungahunga, kua ura ki ta ratou haki hei rangatiratanga. Ko nga Katorika me te Orthodox Eastern ki te whakaaro na roto i nga hakarameta, me etaki atu, hei te rāpu ratou i te rangatiratanga o te Atua. Ahakoa ka iriūria nga Karaitiana, ka titiro nga Kariki-Roma-porotetani ki te ao ki te whakatau i nga rara o te tangata. Aha ratou ki te whai i te whenua-aronga (cf. Romans 8:6-8).

Te imiraa na mua i te Basileia o te Atua (Mataio 6:33) o te riroraa īā ei fa no te roaraa o to 'na oraraa no te mau Kerisetiano. He whainga, kaua e titiro ki te ao mo nga otinga, engari ki te Atua me ana huaraki. E taui te parau apī maitai o te Basileia o te Atua i to tātou oraraa.

Te parau ra te Biblia e e faatere te mau Kerisetiano e o lesu, tera rā, te tua ra anei ia oe te auraa e na te mau Kerisetiano mau e faatere i te mau oire? Ula haapii lesu:

¹² I haere tetaki rangatira ki tetaki whenua mamao, kia riro mai ia ia tetaki rangatiratanga, ka hoki mai ai. ¹³ Kotahi tekau ana pononga i karangatia e ia, kotahi tekau nga pauna i hoatu e ia ki a ratou, ka mea ki a ratou, Mahia enei, kia hoki mai ra ano abau. ¹⁴ Otira i kino tona iwi ki a ia, ka tono karere i muri ia ia, ka mea, E kore matou e pai ki tenei hei kingi mo matou.

¹⁵ "A, i tona hokinga mai, ka riro mai i a ia

rangatiratanga , ka mea ia kia karangatia ki a ia aua pononga i hoatu nei e ia ki a ratou, kia mohio ai ia ki te maha o nga mea i riro mai i tetaki, i tetaki i te hokohoko. ¹⁶ Ka tae mai to mua, ka mea, E karo, ka ngahuru nga pauna kua mahia ki tau pauna. ¹⁷ Ka mea tera ki a ia, Pai rawa, e te pononga pai; pono tonu koe i te mea nohinohi rawa, na, hei rangatira koe mo nga pa kotahi tekau. ¹⁸ A, ko te

haerenga mai o te tuarua, ka mea, E kara, e rima nga pauna kua matia ki tau pauna.⁷⁹ Ka mea aro ia ki a ia, Hei rangatira aro hoe mo nga pa e rima. (Luka 19:12-19)

Kia pono ki nga mea iti hei a hōe inaiane. Ka whai waaki nga Karaitiana ki te whakataere i nga tuone pono, i roto i te rangatiratanga pono. Ua parau atoa Iesu, "Tei ia 'u nei ta 'u atua, ia horoa 'tu te taata atoa i ta 'na ra okipa." (Apokalupo 22:12). E faanahoraa ta te Atua (Ioba 14:15) e te hōe vaki (Ioane 14:2) no te feia o te pahono mau ia 'na (Ioane 6:44; Apokalupo 17:14). Ko te rangatiratanga o te Atua mo te pono, ka taea e hōe te uru ki roto!

I te omuaraa o te matakiti 2016, te vai ra i roto i te vea Science te hōe tumu parau tei parauhia "Te mana o te nāhoa taata" o tei faaite e e nehenene te maramarama artificial e te crowdsourcing e faatitiaifaro i "te mau fifi ino" e farereihia nei e te taata. Teie rā, aita te tumu parau i taa maitai eaka te ino, e nafea ia faatitiaifaro i te reira.

Ko te maki taki, i tua atu i te whai i nga huaraki pono o te Atua, he rite ki te mate i te rautau 21^{ma}i te hokinga mai i muri i te Waipuke Nui i te wa i maki tahi ai te tangata ki te hanga i te Pare o Babelia i kinga (Genese 11: 1-9).

Ko nga raruraru i te ao, i nga waaki penei i te Middle East (ahakoa nga painga o te tinana e tumanakohia ana, hei tauira, Daniel 9: 27a; 1 Thessalonians 5: 3), ka kore e whakatauhia e te tangata - e kiahia ana tatou ki te rangimarie o te rangatiratanga o te Atua (Roma 14: 17).

Ko nga raruraru o te whakawetiwheti o te ao, ahakoa nga painga e tumanakohia ana, kaore e whakatauhia (cf. Ezekiel 21: 12) e te hanga tinihanga i roto i te United Nations (cf. Revelation 12: 9)-e kiahia ana tatou ki te hōa me te whakamarie o te rangatiratanga o te Atua.

ETIA te mau fifi o te natura e faatitiaifarohia na roto i te ohipa amui na te ao nei, no te mea e tautura te mau nuraa o te ao nei i te haamou i te fenua (Apokalypo 11:18), e faatitiaifarohia rā e te Basileia o te Atua.

Ko nga take o te moepuku, te materoto, me te hoko i nga wahanga tinana tangata e kore e whakataukia e te USA (cf. Revelation 18:13), engari na te rangatiratanga o te Atua.

Ko te nama nui a te USA, UK, me era atu iwi maha e kore e whakataukia na roto i te kokohoko o te ao, engari i te mutunga (i muri i te whakangaromanga a Habakkuk 2:6-8) e te rangatiratanga o te Atua.

Eita te ite ore e te haapiiraa hape e faatitiaifarohia e te mau Nunaa Amui—e hinaaro tatou i te Basileia o te Atua. Eita te mau aroraa i te pae faaroo e faatitiaifarohia na roto i te hoē pūpū eukumene-amui-raa i te pae faaroo o te farii i te faaoraraa taa ē atu ia lesu mau o te Biblia. Ko te kara TE RARDARAA i roto i te ao, a mo tena, e kiahia ana tatou ki te patunga tapu a Ihu me tona hokinga mai ki te rangatiratanga o te Atua. Aita ta te ite avanaa i te pae rapaaura i teie nei tau i te mau pahonoraatua no te oraora-maitai-raa o te taata—e hinaaro tatou i te Basileia o te Atua.

Eita te mau fifi o te poia e faatitiaifarohia e te mau taōā rauropi-i-raā-hia o te tua nei i te mau tuhā o te ao nei i te fifi i te oē na roto i te mau maa hotu—e hinaaro tatou i te Basileia o te Atua.

Ko te rawakore nui i roto i nga waki o Awherika, Ahia, me etaki atu waki, i te wa e whai hua ana mo tetahi wa mai i te wa mutunga 'Babulonia' (cf. Revelation 18: 1-19), e kore e whakaoti i te rarururu o te rawakore-e kiahia ana tatou ki te rangatiratanga o te Atua. Te manaō e, taa ē atu ia lesu, e nehenehe te huitaata e faatupu i te utopia i roto i teie ānotau ino i teie nei tau,' e evanelia hape īā (Galatia 1:3-10).

Te tuhā mileniuma o te Basileia o te Atua o te hoē īā basileia mau o te haamauhia i nia i te fenua nei. E niuhia te reira i nia i te mau ture here a te Atua e te hoē Atua here ei

aratai. Ka kingi taki te hunga tapu me te Karaiti mo nga tau kotaki mano (Apokalupo 5:10; 20:4-6). Ka ura ki tenei rangatiratanga te hunga pono i roto i te Haki a te Atua, engari karekau he karaipture e hii ana ko te rangatiratanga o te Atua te Haki (Katorika me etahi atu). Ua patoi te Ekalesia Roma i te haapiiraa mileniuma, e i muri ae, e patoi uana 'tu a te reira i te poroi o te evanelia a te Biblia a piri noa i tatou i te hopea. E miro paha te reira i te haapurororaa raki i te mau vea o te nehenche e tauturu i te faatupuraa i te Mataio 24:14.

I roto i to 'na tuhao hopea, te vai ra te Basileia o te Atua i te "Yerusalem Api, o te pou mai mai te rai' mai i te Atua ra" (Apokalupo 21:2) e e ore roa to 'na tupuraa e hope. Kare he kino i muri, kahore he pouri, kahore he mate.

Ko te kauwhau me te mohio ki te rongopai o te rangatiratanga o te Atua he kaupapa nui o te Paipera. Ua haapii te feia papai o te Faufaa Tahito no nia i te reira. Ua haapii lesu, Paulo e Ioane no nia i te reira. Ko te kauwhau 'Karaitiana' tawhito rawa atu i ora i waho o te Kawenata Hou i ako mo taua mea. Ko nga kaiaraki Karaitiana i te timatanga o te raatau tuarua, pera i a Polycarp rawa ko Melito, i ako mo taua mea. Te haapii nei tatou i roto i te Ekalesia a te Atua i teie mahana. A haamanao e o te Basileia o te Atua te tumu parau matamua ta te Biblia e faaite ra i ta lesu i poro (Mareko 1:13). O ta 'na atoa ia i poro i muri ae i te tia-faakou-raa (Okipa 1:3)—e mea tia i te mau Kerrisetiano ia imi na mua (Mataio 6:33).

Ko te rongopai ekara i te mea mo te oranga me te mate o Ihu anake. Te haapupuraa o te evanelia ta lesu e ta 'na mau pipo i haapii, o te Basileia o te Atua ia o te haere mai. Tei roto i te evanelia o te basileia te faaoraraa na roto i te Mesia, tei roto atoa ra te haapiiraa i te hopea o te mau faaterereraa taata (Apokalupo 11:15).

A haamanao na, ua haapii lesu e eita te hopea e tae mai i muri ae i te poro-haere-raakia te evanelia o te basileia i to te ao nei ei ite no te mau nunaatua (Mataio 24:14). A ko taua kauwhau hei te tupu inaianei.

Ko te rongopai ko te rangatiratanga o te Atua te otinga ki nga rara e pa ana ki te tangata . Heoi, KORE te nuinga e pai ki te tautoko, ki te whakarongo, ki te whakapono ki te pono. E mea mure ore te Basileia o te Atua (Mataio 6:13), area "te mou nei koi teie nei ao." (Korinetia 1, 7:31).

Ko te kauwhau i te rongopai pono o te rangatiratanga o te Atua ko tetaki mea e aro nui ana tatou i roto i te Haki Haere tonu a te Atua. Te tutava nei matou i te haapii i te mau mea atoa ta te Biblia e haapii ra (Mataio 28:19-20), e tae noa 'tu i te Basileia o te Atua (Mataio 24:14). A tiai noa 'i tatou i taua basileia ra, e tia ia tatou ia haapii e ia pee i te mau e á o te Atua e ia tamahanahana ia vetaki è e hinaaro ra e tiaturi i te parau mau.

Eita anei e tia ia outou ia turu i te pororaa i te evanelia o te Basileia o te Atua e haere mai nei? Ka whakapono koe ki te rongopai o te rangatiratanga o te Atua?

Rongopai pono ote rangatiratanga

Na valenivolavola ni Amerika ni Rongopai pono ote rangatiratanga hei te: 1036 W. Grand Avenue, Grover Beach, Rotorua, 93433 USA; mataveilawa www.ccog.org.

Rongopai pono ote rangatiratanga (CCOG) Paetakataku

CCOG.ASIA iyi saiti inotarisa kuAsia.

CCOG.IN Hāngai ana tēnei pae ki te hunga o Te tuku Iho Indian.

CCOG.EU Na vanua ogo sa muataki gani ki lurope.

CCOG.NZ Saiti iyi yakanangana ne New Zealand nevamue vane dzinza reBritish.

CCOG.ORG Koinai te paetakataku matua o te Rongopai pono ote rangatiratanga. E qaravi ira na tamata era veivanua kecega. E tiko kina na itakutaka, isema, hei na vidio.

CCOGCANADA.CA iyi saiti yakanangwa kune avo vari kuCanada.

CCOGAfrica.ORG Hāngai ana tēnei pae te ki Te hunga i Roto i Africa.

CDLIDD.ES La Continuación de la Iglesia de Dios. Ogo na mataveilawa ni vosa vaka-Sipeni ni Rongopai pono ote rangatiratanga.

PNIND.PH Patuloy na Iglesya ng Diós. Iyi ndigo webhusaiti ye Philippines Rongopai pono ote rangatiratanga. He mōhihi i roto i te reo ingeriki me Te Tagalog.

Mataveilawa ni iTalatala hei na iTalatala Makawa

COGWRITER.COM Nbau ne Nkorosoondo Mawebhusaiti iyi webhusaiti chishandiso chikaru chekuzivisa uye ine nbau, dzidziso, zvingorwa zvenkorosoond, mavhidhiyo, uye zvigidziriso zuechaporofita.

CHURCHHISTORYBOOK.COM He mea ngawari tenei ki te mahara ki te paetakataku me nga takininga me nga korero mo te hitoro o te habi.

BIBLENEWSPROPHETCY.NET iyi webhusaiti redhigo yepamhepo inovhara nbau uye misoro yebhaibheri.

YanTake ne Aina Ataata Billilate mō A'oraa ne A'oraa

BibleNewsProphecy sala ni kakabureni. CCOG sermonette mavhidhiyo.

CCOGAfrica sala ni kakabureni. Karere ccog i Roto i Te Reo African.

CCOG Animations sala ni kakabureni me vakavalici na ivakarau eso ni vakabauta Vakarisito.

CCOG Sermones sala ni kakabureni ine masihoko mumutauro wechi Spanish.

ContinuingCCOG sala ni kakabureni. A'oraa ataata CCOG.

E vakaraitaki era itaba ogo e ra eso vei ira na buloko era os tilo (kei na so tale e muri) me baleta e dua na vale mai Jerusalemi ka dua vakatokai era so na gaura me Cenacle, ia e vakamacalataki vakavinaka cake me Vaka na Lota ni Kalou ena Ra kei Jerusalemi (e vakatokai tilo ogo me Mt. Saini):

Iyi infungidzirwa kave yaive saiti yeimwe yekutanga cheki yeChristian chivalua. Chivalo chaizparidzirwa évhangeri yaJesus yollamboo kwaMauri. 'Ichi chaiva chivalo chaiva maJerasarema chaidzidzisa, diosnong probidensya masang pagdumala.

Holi teni tale whakawheto' Aro Matau Te Atua, lakore mata, no te mea...na, e oka teni, la meninga houtou hei atonga no nga haki a te Atua i Maria i Roto i a Karati Iha (1 Thessalonians 2:13-14)

Totoko tona holi te whakapono i takaa koutaki nei no te hunga tapu (Tade 3)

Na ha nea ia ki a Ratu, ne kaawhan aro e abau te rangatiratanga o te Atua ki era ata pa, no teni holi haa tona mai'nei abau (Lale 4:43)

Ko te rapu i te rangatiratanga O te Atua, ne enei mea houta [o] ka tapiritia ki a koe. Kana e wehi, e nga haku'whinohi; no Te mea ko te poi ia o ton Papa kia houta ki a koe te ligatanga (Lale 12:31-32)

Na ha kaawhania teni rangapai o te rangatiratanga i te as houta hei hainhalanta ki nga iwi houta, a ha tan mai te matanga. (Matai 24:19)